

Natuuronderzoek locatie ontwikkeling Henschotermeer

IN OPDRACHT VAN

Natuuronderzoek Locatie ontwikkeling Henschotermeer

R.J.S. Terlouw

COLOFON:

© **Bui-TeGewoon | groenprojecten** ◇ publicatie 2021/61-v3
Ouderkerk aan den IJssel, november 2022 [update 2]

Status : Definitief
Auteur : R.J.S. Terlouw
Foto's : D. Buisman, Bui-TeGewoon | groenprojecten
In opdracht van : Mooi Meer BV

Disclaimer:

De inhoud van dit rapport is met uiterste zorg samengesteld. De informatie in dit document wordt aangeboden zonder enige garantie. **BUI-TEGEWOON | groenprojecten** sluit alle aansprakelijkheid uit voor enigerlei directe of indirecte schade, van welke aard dan ook, die voortvloeit uit of verband houdt met het gebruik van dit document.

Niets uit dit rapport mag worden vermenigvuldigd of openbaar gemaakt door middel van drukwerk, fotokopie, microfilm of op welke andere wijze dan ook zonder schriftelijke toestemming van **BUI-TEGEWOON | groenprojecten** en de opdrachtgever, noch zonder toestemming worden gebruikt voor enig ander werk dan waarvoor het is vervaardigd.

INHOUDSOPGAVE

1]. Inleiding en doel	5.
2]. Projectgebied	6.
3]. Voorgenomen ontwikkeling	7.
4]. Gebiedsbescherming	8.
4.1. N2000	8.
4.2. Natuurnetwerk Nederland	8.
5]. Bos en bomen	9.
6]. Werkwijze beoordelen soortgroepen, beschermde soorten en situaties	10.
6.1. Vorbereidend onderzoek	10.
6.2. Soort specifieke onderzoeken	11.
6.2.1. Algemeen	11.
6.2.2. Hoger planten	12.
6.2.3. Vleermuis	12.
6.2.4. Landzoogdieren	13.
6.2.5. Broedvogels, inclusief jaarrond beschermde nesten en holenbroeders	14.
6.2.6. Reptielen	14.
6.2.7. Overige soorten en soortgroepen	16.
7]. Resultaten soort specifiek onderzoek Henschotermeer	17.
7.1. Hogere planten	17.
7.2. Vleermuizen	17.
7.3. Landzoogdieren	22.
7.4. Broedvogels, inclusief jaarrond beschermde nesten en holenbroeders	25.
7.5. Reptielen	27.
7.6. Overige soorten en soortgroepen	28.
8]. Aanbevelingen	29.
9]. Samenvatting	30.
10]. Conclusies	
11]. Literatuur en bronnen	30.

1]. Inleiding en doel

Sedert enkele jaren is het beheer van natuur- en recreatiegebied Henschotermeer overgedragen aan Mooi Meer BV te Woudenberg. De overdracht komt voort uit het terugtrekken van het recreatieschap uit het gebied en de provinciale wens een aantal recreatiegebieden in particuliere exploitatie te brengen.

Mooi Meer BV streeft naar een verbetering van het voorziening niveau, het herstellen en uitbreiden van opstallen, als toiletgebouwen, horeca, speeltoestellen, etc. en het bieden van een completer aanbod aan recreatiebehoeften met behoud van de aanwezige natuur en landschapswaarden. Om dit te realiseren is een exploitatie en ontwikkelplan opgesteld, waarbij aanpassingen, nieuwe opstallen en aanvullende gebiedsinrichting noodzakelijk zijn.

Ten bate van de ruimtelijke plan voorbereiding en het beschikken over informatie ten bate van de ruimtelijke procedures dient o.a. een ecologisch onderzoek plaats te vinden. Dit onderzoek is in 2018 gestart door Bureau Van Den Bijtel, ecologisch onderzoek. Als gevolg van de beëindiging van dit bureau is dit onderzoek niet afgerond. Gebleken is dat de verzamelde informatie uit deze periode slechts fragmentarisch beschikbaar is. Om de vergunningprocedure tijdig te kunnen opstarten zal in voorjaar en zomer van 2021 een uitgebreide natuurtoets voor het projectgebied plaatsvinden. Onderdeel hiervan betreft een aanvullend onderzoek naar (beschermde) flora en fauna zoals bedoeld in de Wet Natuurbescherming (Wnb).

Naast het uitvoeren van onderzoek ten bate van onderbouwing van de ruimtelijke plannen en het aanvragen van ontheffingen is het de wens de verzamelde gegevens toe te kunnen passen bij het passend maken van het onderhouds- en beheerplan binnen de gedragscode bosbeheer. Hiermee kan het toekomstige beheer binnen de Wet natuurbescherming worden voorbereid en uitgevoerd.

Mooi Meer BV heeft Bui-TeGewoon | groenprojecten verzocht de noodzakelijke werkzaamheden en onderzoeken met betrekking tot het onderdeel ecologie uit te voeren. Om tijdig over voldoende informatie te kunnen beschikken voor de noodzakelijke ruimtelijke procedure en aanvraag van vergunningen en ontheffingen is gestart met een algemene verkenning van het projectgebied die is omgezet in dit document tot een Plan van Aanpak (BTG.PvA.20210420). In dit plan van aanpak is een tabelmatige uitwerking van de bureaustudie en veldverkenning opgenomen op basis waarvan de te onderzoeken soorten en habitats zijn bepaald (zie bijlage 1 & 2).

Parallel aan de voorgenomen ontwikkeling door Mooi Meer BV is tevens de ontwikkeling van verplaatsing van de YMCA locatie in Leusden naar het Henschotermeer voorzien. De ruimtelijke procedure wordt voor beide beoogde ontwikkelingen afzonderlijk van elkaar gevoerd en gerapporteerd. Gezien de samenhang en aaneengesloten ligging zal het ecologisch onderzoek waar mogelijk separaat en complementair aan elkaar worden uitgevoerd. Hiervoor is een parallel opdracht door YMCA aan Bui-TeGewoon | groenprojecten verstrekt.

2]. Projectgebied

Het projectgebied betreft het bestaande recreatiegebied Henschotermeer met uitzondering van een kleine enclave in de noordwest hoek die geëxploiteerd zal gaan worden door de YMCA organisatie en waarvoor een separaat, maar onafhankelijk, onderzoek en rapportage wordt opgesteld.

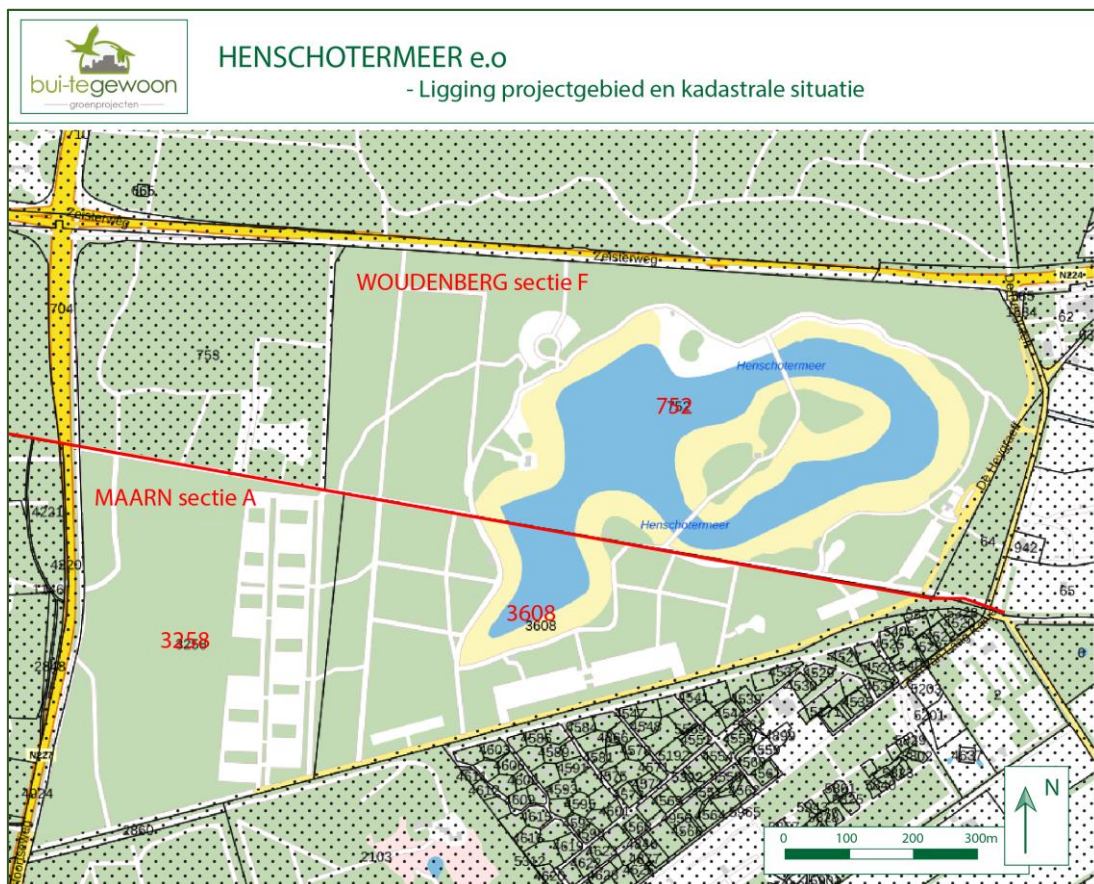
Het gebied heeft een totaal oppervlakte van circa 88 hectare, waarvan 13 hectare wordt in genomen door de (zwem)plas. Het noordelijke deel is gelegen binnen de gemeente Woudenberg en kadastraal bekend sectie F nummer 752. Het zuidelijke deel is gelegen in de gemeente Maarn en kadastraal bekend als sectie A nummers 3258 en 3608.

De ontstaansgeschiedenis van het Henschotermeer in zijn huidige vorm is aangevangen rond de Tweede Wereldoorlog. In het gebied werden bomen gerooid en zand gewonnen ten bate van de bouw van de Grebbelinie. In deze periode was er slechts een kleine plas aanwezig, maar werd het gebied reeds voor recreatieve doelen gebruikt. Nadat de recreatiedruk in de jaren zestig verder toenam werd een plan ontwikkeld voor een gebied dat ruimte moest kunnen bieden aan circa 10.000 recreanten. Dit plan werd in 1972 ten uitvoer gebracht, waarna het gebied onder beheer van het recreatieschap Utrechtse Heuvelrug, Vallei en Kromme Rijngebied zich tot de huidige vorm heeft ontwikkeld.

In 2014 is het besluit genomen om het recreatieschap op te heffen. Dit is per mei 2017 geëffectueerd waarna het natuur- en recreatiegebied Henschotermeer in beheer en exploitatie is genomen door Mooi Meer BV. Een impressie van de projectlocatie is weergegeven in figuur 1, de begrenzing en kadastrale situatie in figuur 2.

Figuur 1. Impressie Henschotermeer

Figuur 2. Projectgebied t.b.v. onderzoek flora en fauna en kadastrale situatie

3]. Voorgenomen ontwikkeling

De voorgenomen ontwikkeling betreft het uitvoeren van groot onderhoud en gedeeltelijke renovatie van bestaande opstallen en voorzieningen als ingangspartijen en parkeerfaciliteiten. De toiletgebouwen worden geheel vervangen waarbij, de nieuwe toiletgebouwen op een open plek nabij de huidige sanitaire voorzieningen worden geplaatst. Daarnaast bestaat het voornemen om aanvullende voorzieningen toe te voegen aan het gebied, zodat het beter en efficiënter geëxploiteerd kan worden met behoud van de natuur- recreatieve functie (figuur 3).

E.e.a. maakt onderdeel uit van de principe afspraken die bij de overdracht van het recreatiegebied aan de Mooi Meer organisatie zijn gemaakt. Het betreft de volgende voorgenomen ontwikkelingen:

- het oprichten van een beheerkantoor met geïntegreerde beheerderswoning;
- een gebouw voor jaarrond horeca en overdekt spelen nabij de ingang;
- schaapskooi (multifunctioneel gebouw);
- een expositieruimte op het eiland;
- een extra brug over het meer aan de westzijde;
- het aanpassen/uitbreiden van de bestaande strandhoreca;
- aanplant circa 4500 stuks jonge bomen en struiken (reeds uitgevoerd in 2019).

Binnen het plan wordt er naar gestreefd zo min mogelijk habitat van flora en fauna aan te tasten.

Door bestaande open ruimten maximaal te benutten hoeven zo min mogelijk bomen te worden verwijderd om de gewenste voorzieningen te kunnen realiseren. Door werk met werk te maken kunnen natuurversterkende maatregelen (natuurbouwstenen) worden toegevoegd aan het terrein om de ontwikkeling van natuurwaarden te versnellen/versterken of specifieke doelsoorten te faciliteren.

De ruimtelijke verdeling van de voorgenomen ontwikkeling biedt ruimte voor uitbreiding van de recreatieve voorzieningen aan de noordwest en zuidoost zijde en meer invulling te geven aan een op natuurwaarden gericht beheer en het versterken (compensatie / mitigatie) van flora en fauna aan de noord en zuidwestzijde.

De voorgenomen ontwikkeling is weergegeven in figuur 3. aanpassen

Figuur 3. Voorgenomen ontwikkeling

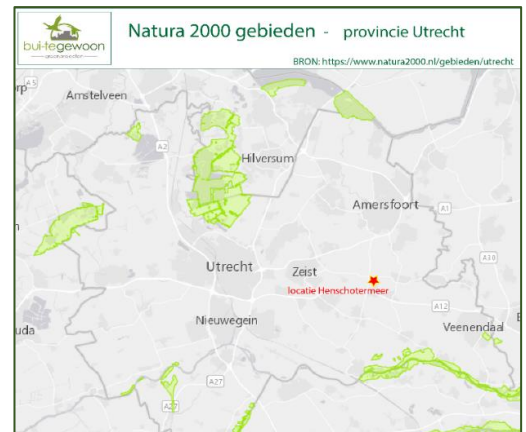
4]. Gebiedsbescherming

4.1. N2000

De Natuurbeschermingswet regelt de bescherming van natuurgebieden in Nederland. Het gaat daarbij om de bescherming van gebieden van nationaal belang (de Beschermde Natuurmonumenten) en van internationaal belang (Natura 2000). In een groot aantal gevallen overlappen de Beschermde Natuurmonumenten de gebieden die zijn aangewezen als Natura 2000-gebied. De waarden die behoren bij het Beschermde Natuurmonument zijn dan meegenomen in het Natura 2000 ontwerp of concept aanwijzingsbesluit.

Er zijn geen Beschermde Natuurmonumenten in de zin van de wet in de directe omgeving van de projectlocatie aanwezig. De meest nabij gelegen N2000 gebieden betreffen Kolland – Overlangbroek op 9,7 kilometer en de Rijnstrangen op 11,5 kilometer in zuidelijke richting (figuur 4).

- **Op basis van de aard en omvang van de voorgenomen ontwikkeling in relatie tot de afstand zullen vanuit de voorgenomen ontwikkeling geen effecten op Natura 2000 gebieden optreden.**

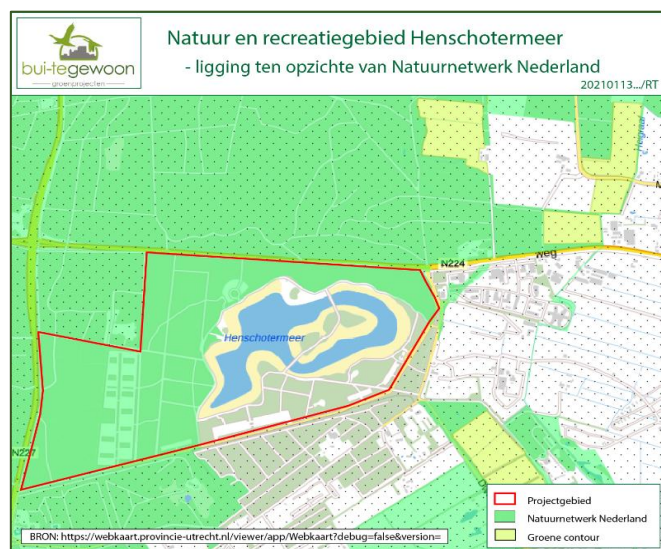
Figuur 4. Ligging projectlocatie i.r.t. Natura 2000 gebieden

4.2. Natuurnetwerk Nederland

4.2.1. Begrensde gebieden en natuurbeheertypen

Het Henschotermeer gebied is aan de noord en westzijde geheel begrensd als Natuurnetwerk Nederland (NNN). Het als NNN begrensde gedeelte bestaat geheel uit bosvakken. Het betreft het natuurbeheertype “Droog bos met productie” (N16.03). NNN gebied Henschotermeer maakt onderdeel uit van een groot en vrijwel aaneengesloten NNN gebied dat wordt doorsneden door enkele provinciale wegen. De voorgenomen ontwikkeling zal dan ook niet leiden tot een significante aantasting van de samenhang van de natuurgebieden binnen het NNN.

Aan de zuid en oost zijde grenst het aan het buitengebied van Woudenberg en Maarn. De recreatieplas, met strand, de bestaande voorzieningen, de parkeerplaatsen en het zuidoostelijke deel zijn buiten de NNN begrenzing gelegen (figuur 5). De voorgenomen activiteiten bevinden zich geheel buiten de NNN begrenzing. Er zullen geen effecten op de aangrenzende delen met een NNN status optreden anders dan vanuit het historisch en huidig gebruik reeds aanwezig zijn.

Figuur 5. Begrenzing NNN en natuurbeheertype

Het gehele gebied rondom het Henschotermeer is daarnaast in de interim verordening provincie Utrecht onder artikel 9.3 lid 20 begrensd als boven lokaal dagrecreatieterrein. Voor deze gebieden is “continuïteit door ontwikkeling het uitgangspunt, d.m.v. het toevoegen van voorzieningen gericht op het exploitabel houden van de bovenlokale recreatieterreinen”.

5]. Bos en bomen

Houtopstanden zijn enkel onder de Wet natuurbescherming (hoofdstuk 4) beschermd wanneer deze buiten de bebouwde kom zijn gelegen. De bescherming geldt voor opstanden die: minimaal 10 are bedragen, wanneer er meer dan 20 bomen in één of meerdere rijen staan en wanneer de uitsluitingsregels niet van toepassing zijn. Voor dergelijke houtopstanden heeft de Wnb twee belangrijke instrumenten: meldingsplicht en herplant plicht. Wie (een deel van) dergelijke houtopstanden velt, moet dit tevoren melden en heeft de plicht om hetzelfde areaal te her planten. Dit geldt vanaf het moment dat je één boom uit bovengenoemde houtopstanden haalt. Daarnaast is mogelijk een ontheffing en compensatie nodig. De exacte regels en procedures zijn per provincie geregeld. Er zijn verschillende uitzonderingen op bovengenoemde instrumenten.

Als gevolg van de locatie ontwikkeling zal een aantal bomen moeten worden gerooid. Voorafgaand aan de exacte plaatsbepaling zal een boominspectie worden uitgevoerd om enerzijds voor dieren van belang geachte bomen te signaleren en 'gevaarlijke bomen' en/of 'bomen met dood kroonhout' binnen het intensief voor recreatie gebruikte deel te verwijderen. Een eerste visuele beoordeling leert dat dit laatste naar verwachting slechts beperkt noodzakelijk zal zijn. In 2019 zijn door de initiatiefnemer Mooi Meer 4500 nieuwe bomen en struiken in het gebied aangeplant.

In de huidige situatie karakteriseert het bos rond het Henschotermeer zich overwegend als een opstand van naalddhout met een wisselende ondergroei (figuur 6). Als gevolg hiervan heeft het bos op de meeste locaties een open karakter, maar lokaal zijn dichtere vakken en meer gesloten bosdelen aanwezig. De meest voorkomende boomsoort in het gebied betreft grove den. Ook berk komt regelmatig voor en er is veel spontane opslag van gewone lijsterbes aanwezig. Zomereik is een verspreid aanwezige soort, gewone beuk komt slechts met enkele exemplaren voor. Op enkele locaties zijn dichte opstanden van lariks en Douglas aanwezig. Op één locatie aan de uiterste westzijde en buiten de effectzone van de voorgenomen ontwikkeling werd een oud en zwaar beschadigd exemplaar van de jeneverbes aangetroffen.

Figuur 6. Impressie bostypen in Henschotermeer gebied

Op basis van de detail beoordeling wanneer de te ontwikkelen locaties zijn uitgezet kan worden beoordeeld of er binnen deze vlakken beschermde situaties vanuit de Wet Natuurbescherming als jaarrond beschermde nesten, holtebomen, mierenhopen of anderszins te sparen situaties aanwezig zijn. Indien dit het geval is moet worden overwogen of de projectlocaties zodanig kunnen worden verschoven dat deze buiten de effectzone van de beschermde situatie komen te liggen. Indien dit niet het geval is zal een ontheffingsprocedure worden gevolgd. Met betrekking tot te verwijderen bomen zal de procedure worden gevolgd conform het onderdeel "Houtopstanden", hoofdstuk 4, met een meldingsplicht. Indien uit overleg met het bevoegd gezag wordt geconcludeerd dat extra aanplant noodzakelijk is zal worden gekozen voor de aanplant van inheemse loofhout soorten zodat separaat wordt bijgedragen aan het 'verloven' van het bos.

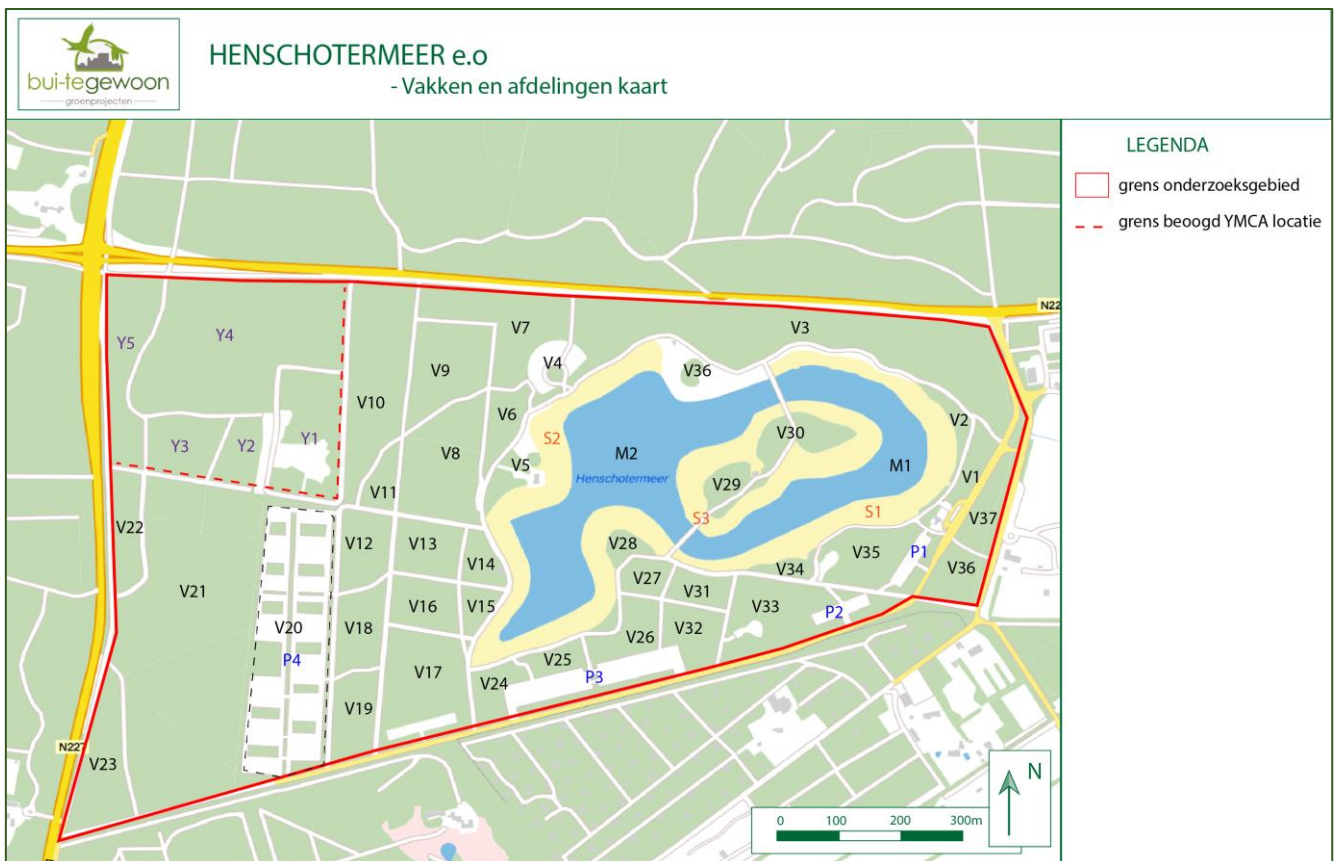
6]. Beoordeling soortgroepen, beschermde soorten en situaties

6.1.] Voorbereidend onderzoek

Om tot een Plan van Aanpak voor het aanvullende onderzoek te komen heeft in maart 2021 een bureaustudie plaatsgevonden naar mogelijk aanwezige (beschermde) planten en dieren. Naast verspreidingsgegevens uit de Nationale Database Flora en Fauna (NDFD) zijn websites van soorten organisaties als EIS-Nederland, FLORON, RAVON, SOVON, Vleermuisnet, VZZ en de waarnemingsite, *waarnemingen.nl*, geraadpleegd. Ook is verschillende zoekmachines gericht gezocht naar voor de betrokken gebieden relevante rapportage en onderzoeksverslagen.

In het projectgebied en de directe omgeving (beïnvloeding aspecten) worden op basis van dit bronnenonderzoek, archiefmateriaal, de regionale ligging, de aanwezige habitats en het migratiegedrag van diersoorten, een aantal beschermde soorten of situaties mogelijk aanwezig geacht.

Om efficiënt te kunnen werken en locatie specifieke kenmerken beter te duiden is op basis van het eerste bezoek een vakken & afdelingen kaart gemaakt. Deze kaart is benut om de habitat kenmerken op deelniveau vast te leggen en kan daarnaast worden benut van het toekomstige beheer en onderhoudsplan i.r.t. de Wet natuurbescherming. De vakken en afdelingen kaart is opgenomen als figuur 7.

Figuur 7. Vakken & afdelingenkaart zoals gehanteerd in de onderhavige rapportage

Met behulp van de verkregen gegevens is een conceptlijst samengesteld van mogelijk aanwezige soorten, situaties en habitats in relatie tot de Wet natuurbescherming (bijlage 1). Aan de hand van deze verkenning heeft een uitgebreide gebiedsverkenning plaatsgevonden tijdens twee velddagen in maart en april 2021.

Tijdens deze veldbezoeken zijn aanwezige habitats voor beschermde soorten en situaties in beeld gebracht en waar gewenst d.m.v. GPS coördinaten vastgelegd. Door in het bijzonder de bosvakken met zwaardere bomen meermaals en van verschillende zijden te doorkruisen in de periode voordat zich blad aan de loofbomen bevond en de ondergroei nog niet tot ontwikkeling was gekomen kon een goed beeld van mogelijk aanwezige holte bomen, jaarrond beschermde nesten en overige situaties en of habitats worden verkregen. Parallel is gelet op plukresten die op aanwezigheid van soorten als sperwer en havik kunnen wijzen.

Parallel aan de verkennende terreinbezoeken zijn inventarisatie- en karteringsroutes voor het uit te voeren soort specifieke onderzoek bepaald. De gekarteerde elementen en situaties tijdens deze bezoeken betreffen:

<i>Bodemreliëf</i>	<i>Staannd dood hout</i>	<i>Jaarrond beschermde nesten</i>
<i>Bodemholten</i>	<i>Liggend dood hout</i>	<i>Nestkasten</i>
<i>Bos samenstelling</i>	<i>Hogere planten</i>	<i>Habitat geschiktheid amfibieën</i>
<i>Boskarakter</i>	<i>Sporen/waarnemingen zoogdieren</i>	<i>Habitat geschiktheid reptielen</i>
<i>Ondergroei / struiklaag</i>	<i>Zoogdier hopen</i>	<i>Mierenhopen</i>
<i>Holtebomen</i>	<i>Geschikt vleermuis habitat</i>	<i>Bomen en houtopstanden</i>
<i>Stamvoetholten</i>	<i>Soortenlijst broedvogels</i>	

Ten bate van een aantal soorten en situaties zijn voorbereidende werkzaamheden uitgevoerd. Het betreft o.a. het karteren van jaarrond beschermde nesten, holtebomen, grondholen, burchten, mierenhopen, etc. in de vroege voorjaars situatie (maart) wanneer de geringste kroonbedekking aanwezig is en de terrestrische vegetatie zich nog niet heeft ontwikkeld (zie ook tabel 2). Door deze locaties met GPS vast te leggen konden later in het seizoen op eenvoudige wijze controlebezoeken aan verblijfplaatsen van mogelijk beschermde soorten en/of potentieel beschermde situaties worden gebracht.

6.2.2. Hogere planten

Op basis van de gevonden habitat tijdens de verkennende bezoeken, de verspreidingskaarten uit de NDFF-database, FLORON gegevens en het raadplegen van de waarnemingsite (*waarneming.nl*) worden geen beschermde hogere planten en of vegetaties in het gebied verwacht. Het onderzoek aan hogere planten heeft bestaan uit het tijdens alle veldbezoeken alert waarnemen van de vegetatietypen en mogelijk aanwezige soorten die speciale aandacht verdienen dan wel een beschermde status hebben.

6.2.3. Vleermuizen

De vleermuizen zijn onderzocht door het uitvoeren van onderzoek naar vliegroutes, foerageergebieden en verblijfplaatsen met behulp van een batdetector. Naast voor vleermuizen als kansrijke beoordeelde routes langs randstructuren als bospaden en open plekken (figuur 8) zijn gekarteerde holtebomen die tijdens de verkennende bezoeken in maart en april waren vastgelegd met GPS tijdens alle inventarisatiebezoeken in de uitvliegperiode bezocht. Tijdens de voorjaarskartering is gebleken dat in het gebied zeer weinig holte bomen is. Dit komt voort uit de jarenlange exploitatie als bos met productie en het terughoudende beheer op doodhout, holtebomen etc. tijdens de beheerperiode van het recreatieschap. Het betrof enerzijds een beheer vanuit veiligheid en voorkomen van risico van vandalisme (in het bijzonder brandstichting) op doodhout, takkenrillen, etc. en anderzijds een gevolg van de bosexploitatie vanuit kosten/baten afwegingen door het recreatieschap.

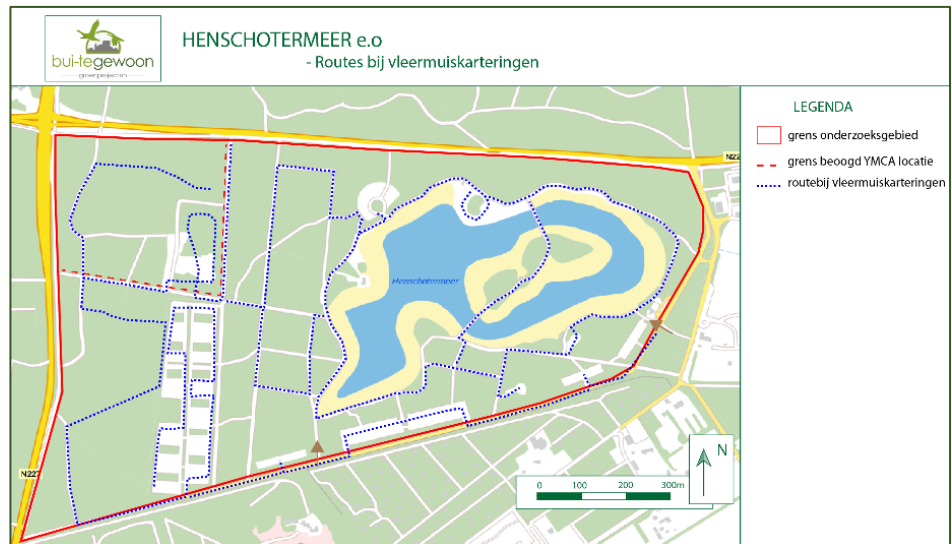
In totaal is vijfmaal een ronde door het gebied gemaakt waarbij met behulp van een vleermuisdetector bij geschikte weeromstandigheden gericht is gezocht naar verblijfplaatsen en gebied gebruik door vleermuizen. Het betrof vier late avond/nacht bezoeken en één nacht/vroege ochtend ronde. Tijdens alle bezoeken is tevens gelet op mogelijke aanwezigheid van andere nachtactieve (beschermde) soorten als uilen, en zoogdieren.

Doordat de 'holtebomen' bekend waren kon zeer gericht worden gemonitord op de tijden van in- en uitvliegen van vleermuizen. Dit onderdeel van de vleermuis kartering heeft steeds rond zonsopgang en bij vroege ochtend bezoeken vanaf een half uur voor zonsopgang plaatsgevonden. Overige delen van de nacht heeft de focus gelegen op het vastleggen van vliegroutes en foerageergebieden. Op deze wijze is met een kosten besparende werkwijze toch een voldoende goed beeld ontstaan van de aanwezigheid van vleermuisverblijfplaatsen in het algemeen en kraamkolonies in het bijzonder verkregen.

Met betrekking tot de waarneem intensiteit i.r.t. de oppervlakte wordt opgemerkt dat, circa 13 hectare wordt ingenomen door de zwemplas en nog eens 15 hectare door strand en open ruimte langs de plas. De resterende ruim veertig hectare bestaat deels als uit vrij dichte bostypen (Larix/Douglas) die niet toegankelijk /aantrekkelijk zijn voor vleermuizen en zijn goed ontsloten door een fijnmazig netwerk van bospaden.

Overzicht bezoeken en inventarisaties project: ecologische onderzoek Henschotermeer t.b.v. Mooi Meer B.V. onderdeel vleermuis onderzoek											
Bezoek nr.	(aanvang) Datum	Begintijd *	Eindtijd *	Onderzoeker	Weersomstandigheden					Type bezoek	Hulpmiddelen
					Bewolking	Neerslag	Temp. °C	Windrichting	Wind kracht		
1	3-mrt-21			RT	6/8	geen	10	NW	3	algemeen & verkennen holten	
2	11-mrt-21				8/8	licht-kort	11	ZW	4 a 5	algemeen & verkennen holten	spiegellampje
3	14-apr-21				6/8	geen	9	N	3	algemeen & verkennen holten	
4a	15-mei-21	21.00	02.10		8/8	geen	8	ZZO	2	vleermuizen (parallel nachtvogels)	
4b	20-mei-21	21.00	01.55		7/8	geen	11	Z	3	vleermuizen (parallel nachtvogels)	
5a	10-jun-21	21.45	02.55		1/8	geen	15	W	2	vleermuizen (parallel nachtvogels)	
5b	16-jun-21	21.40	02.50		3/8	geen	15	ZO	2	vleermuizen (parallel nachtvogels)	
6	8-jul-21	21.40	06.00		5/8	geen	13	WNW	2	vleermuizen	batdetector
7a	30-jul-21	21.20	02.20		8/8	geen	13	ZZW	4	vleermuizen	
7b	1-aug-21	21.30	01.45		6/8	licht-kort	12	W	2	vleermuizen	
8	23-aug-21	201.15	01.10		7/8	geen	14	NNO	3	vleermuizen	
opmerkingen/bijzonderheden											
*) tijdregistratie heeft betrekking op integraal vleermuis onderzoek gehele Henschotermeer gebied (zowel YMCA als MooiMeer BV)											

Tabel 2. Overzicht bezoekdata en omstandigheden onderdeel vleermuizen

Figuur 8. Routes bij vleermuiskartering

6.2.4. Landzoogdieren

In het projectgebied zijn op basis van verkennende bezoeken en het bureauonderzoek een groot aantal landzoogdieren (vleermuizen worden afzonderlijk besproken) als mogelijk aanwezig beoordeeld. Tot de zwaarder beschermde soorten die kunnen voorkomen in het gebied behoren boomarter, das en eekhoorn.

Naast deze soorten zijn ook vaste verblijfplaatsen (holen) van konijn en vos gekarteerd om maximaal rekening te kunnen houden bij de voorgenomen gebiedsontwikkeling met de verblijfplaatsen / kernlocaties van deze soorten zoals bedoeld in het zorgvuldigheidsartikel uit de Wet natuurbescherming (art. 1.11 Wnb). Bovengenoemde vijf soorten worden onderstaand afzonderlijk beschreven.

In de directe omgeving (recreatie bungalowparken) is de steenarter vastgesteld (Achterberg, 2020). Voor deze soort is geen geschikt habitat binnen het projectgebied aanwezig, waardoor er geen gericht onderzoek naar deze soort heeft plaatsgevonden.

Van een aantal andere, niet specifiek beschermde soorten, is de aanwezigheid vastgesteld. Het betreft mol, bosmuis, bosspitsmuis, egel en ree. Hoewel niet daadwerkelijk vastgesteld zullen naar verwachting meerdere soorten muizen, bruine rat en kleine marters als bunzing en wezel in het gebied aanwezig kunnen zijn. Voor deze soorten zal conform het zorgvuldigheidsbeginsel Wnb (artikel 1.11) worden gehandeld door middel van het hanteren van ecologisch werkprotocollen tijdens de ontwikkeling en het toekomstige beheer van het gebied.

Toelichting werkwijze onderzoek afzonderlijke soorten landzoogdieren:

- Boomarter

Alle geconstateerde locaties met boomholten, liggend dood hout, opslag van snoeihout en takken, grondholen en stamvoetholten zijn tijdens de tweedaagse basis verkenning van het gebied in maart en april 2021 gekarteerd en met GPS geregistreerd. Tijdens meerdere bezoeken heeft een check op bewoning door dieren plaatsgevonden. Voor de boomarter zijn in het bijzonder (voormalige) holten van groene- en zwarte specht van belang.

De holten dienen een diameter te hebben groter dan 50 millimeter. Beuken van een wat grotere leeftijd lijken hierbij favoriet. Gevonden holtebomen die voldoen aan de habitat eisen van de boomarter zijn gedurende het onderzoek meerdere malen geïnspecteerd op krabsporen, mest en prooiresten onder/in de nabijheid van holten en met behulp van een stok camera.

- Das

Met betrekking tot de das in het Henschotermeer gebied is een rapportage beschikbaar uit januari 2021 die informatie verstrekt over de aanwezigheid en het gebiedsgebruik van de das in de periode 2016-2021 (Achterberg, 2021). De in deze rapportage vermelde locaties zijn gedurende het onderzoek allen meermalen bezocht, waarbij actief is gezocht naar sporen en overige aanwijzingen van actueel gebruik. Naast gerichte bezoeken aan locaties uit het onderzoek van 2016-2020 is het gehele onderzoeksgebied onderzocht op sporen en verblijfplaatsen die wijzen op de aanwezigheid van de das in maart en april 2021.

Alle bekende en gevonden locaties zijn gedurende de onderzoeksperiode in 2021 regelmatig bezocht. Bij twijfel over bewoning/gebruik is gedurende enige tijd een faunacamera geplaatst om zekerheid over bewoning van burchten en of benutten van terreindelen als foerageergebied te kunnen verkrijgen. Tijdens alle bezoeken is daarnaast gelet op sporen als 'krabbels', 'mestputjes' en 'haren aan doornstruiken en bij raster'. Waarnemingen zijn steeds geregistreerd op de veldkaarten en betrokken bij de interpretatie.

- Eekhoorn

Eekhoorn nesten zijn karakteristiek: bolvormig, vaak met duidelijke aanwezigheid van verdroogde bladeren en/of dennennaalden en tegen de stam of een dikke tak positioneerd.

In de maand maart, voordat het blad aan de loofbomen komt is het gehele projectgebied intensief doorkruist om eventueel aanwezige 'nesten' van de rode eekhoorn te karteren. De talrijk aanwezige grove dennen hebben hierbij specifiek aandacht gekregen vanwege de wat lastigere zichtbaarheid. Door de bosvakken te doorkruisen en de bomen vanaf meerdere kijk richtingen te inspecteren kon een goede basisregistratie worden uitgevoerd. Daarnaast is tijdens alle veldbezoeken is gelet op eekhoorns, of sporen die wijzen op de aanwezigheid van eekhoorns.

- Konijn

Tijdens alle bezoeken is gelet op de aanwezigheid van konijnen en of sporen die wijzen op de gebiedsgebruik door konijnen. Het konijn heeft zijn foerageergebied in de regel in de directe nabijheid van zijn burchten (holen). De actieradius is klein omdat het dier bij gevaar direct in en hol wil kunnen vluchten. Waarnemingen van graafwerk en mest worden hierdoor steeds in de regel van burchten aangetroffen en zijn hiermee eenvoudig te registreren.

Tijdens alle bezoeken is aandacht aan besteed aan sporen waarnemingen van konijnen en zijn verblijfplaatsen en foerageergebied op kaart geregistreerd.

- Vos

Tijdens het verkennend veldbezoek is het projectgebied intensief doorkruist waarbij alle grondholen en burchten zijn gekarteerd. Gedurende het seizoen zijn de tijdens de verkenning gevonden burchten, en grotere grondholen regelmatig bezocht om de aanwezigheid van de vos te kunnen volgen. Daarnaast is steeds gelet op aanwezigheid van dieren, sporen, mest en recent opgeworpen zand dat op graafactiviteit kan duiden.

6.2.5. Broedvogels, inclusief jaarrond beschermde nesten en holenbroeders

Alle inheemse vogels in Nederland zijn ongeacht de soort beschermd op het moment dat er nesten in gebruik zijn. "In gebruik" dient te worden geïnterpreteerd als: nestbouw, eifase, kleine jongen fase in het nest en de periode dat uitgevlogen jongen nog regelmatig terugkeren naar de nesten.

Voor het onderdeel broedvogels is tijdens alle veldbezoeken een streeplijst van aanwezige soorten bijgehouden, met een aanduiding of de soort territoriaal gedrag vertoont, foeragerend of passerend werd aangemerkt. Doel van de op deze wijze tot stand gekomen totaal soortenlijst aan het einde van het onderzoek is om op basis van de 'indicatieve broedvogelkalender' het broedseizoen voor het projectgebied vast te stellen, wat van belang is om veilige perioden voor werkzaamheden of toe te passen ecologische werkprotocollen te kunnen bepalen.

Een deel van de vogelsoorten heeft een status als jaarrond beschermd nest. Het betreft o.a. soorten die niet zelfstandig een nest bouwen, soorten die jaarlijks naar dezelfde nestlocatie terugkeren waaronder 'holenbroeders' en sommige koloniebroedvogels. In het vroege voorjaar van 2021 is het gebied intensief doorkruist waarbij alle aanwezige grote nesten en bomen met holten m.b.v. een GPS zijn gekarteerd, zodat ze later in het seizoen eenvoudig kunnen worden teruggevonden. Controle bezoeken op deze locaties hebben plaatsgevonden eind april, eind mei en eind juni.

6.2.6. Reptielen

Uit het bureauonderzoek is geconcludeerd dat binnen de onderzoeksgebieden mogelijk de soorten hazelworm, levendbarende hagedis en zandhagedis aanwezig kunnen zijn. Om aanwezigheid van genoemde reptielen nader te onderzoeken en indien aanwezig (enig) inzicht in de aantallen te kunnen verkrijgen heeft in het voorjaar en de zomer van 2021 aanvullend onderzoek plaatsgevonden. Dit aanvullend onderzoek heeft bestaan uit twee aan elkaar complementaire methoden, namelijk:

- Gerichte bezoeken naar zonnende dieren tijdens gunstige weer omstandigheden in de ochtend als de dieren opwarmen. Hiervoor zijn een aantal trajecten bepaald binnen het onderzoekgebied die op basis van de verkennende bezoeken in maart en april 2021 als de meest kansrijke habitat voor reptielen zijn beoordeeld. Langs de looproute is een strook van circa vijf meter breedte onderzocht.

Tijdens de inventarisatie ronden is regelmatig dood stamhout gekeurd en zijn takkenrillen en compost en bladhopen extra beoordeeld. In totaal zijn zes gerichte inventarisatie bezoeken uitgevoerd. Hierbij is een vaste route (figuur 9) gelopen volgens een tijdens de verkennende bezoeken als potentieel leefgebied beoordeelde locaties.

Figuur 9. Locaties reptielenplaten en loopproutes tijdens reptielen onderzoek

- “Platenonderzoek”. Bij platenonderzoek worden gedurende langere tijd kunstmatige schuilplaatsen uitgelegd in de vorm van tapijttegels van 50*50 cm. Reptielen benutten deze schuilplaatsen om beschermd te kunnen opwarmen. Evenals het vleermuisonderzoek heeft het reptielenonderzoek in samenhang met het onderzoek voor het overige gebied van het Henschotermeer plaatsgevonden. De routes c en e en zes plaatlocaties met in totaal 24 platen hebben specifiek betrekking op het projectgebied van Mooi Meer B.V.

De platen zijn op 28 april 2021 in groepjes van drie tot vijf bijeen, op als kansrijk beoordeelde locaties die in de ochtend door de zon worden beschenen, uitgelegd. De platen werden goed aangesloten op de bodem geplaatst en vast gepind met tentharingen. Van alle locaties zijn de coördinaten m.b.v. GPS bepaald en is de omgeving fotografisch vastgelegd (figuur 10). De platen zijn om de twee á drie weken gecontroleerd op gebruik door reptielen.

Figuur 10. Foto impressie reptielen platen

Overzicht bezoeken en inventarisaties										
project: ecologische onderzoek Henschotermeer t.b.v. locatie ontwikkeling YMCA & MooiMeer B.V.										
onderdeel reptielen inventarisatie en platen onderzoek										
Bezoek nr.	Datum	Begintijd	Eindtijd	Onderzoeker	Weersomstandigheden				Type bezoek	Hulpmiddelen
					Bewolking	Neerslag	Temp. °C	Windrichting		
4	11-mrt-21	dag bezoek		RT	8/8	licht-kort	11	ZW	4 a 5	verkenkend op habitat, etc
5	14-apr-21	dag bezoek		RT	6/8	geen	9	N	3	reptielen algemeen
6	28-apr-21	09.30	15.10	RT+GdJ	5/8	geen	16	NNO	3	reptielen+algemeen
7	11-mei-21	08.35	11.15	RT	8/8	geen	15	NNW	2	reptielen platen geplaatst
9	27-mei-21	08.45	11.10	RT	3/8	geen	14	NW	3	check platen + routes
10	16-jun-21	07.50	10.35	RT	8/8	geen	22	OZO	2	check platen + routes
11	4-jul-21	07.35	10.55	RT	8/8	geen	17	ZW	2	check platen + routes
12	23-jul-21	08.00	10.45	RT	5/8	geen	19	NO	2	check platen + routes
13	5-aug-21	08.05	14.30	RT+GdJ	2/8	geen	17	NO	2	check platen + routes
										platen verwijderd

Tabel 3. Gegevens reptielen onderzoek

6.2.7. Overige soorten en soortgroepen

Tot de overige soortgroepen worden aspecten als mierenhopen en onvoorziene soorten en habitats die tijdens het veldwerk zijn aangetroffen gerekend.

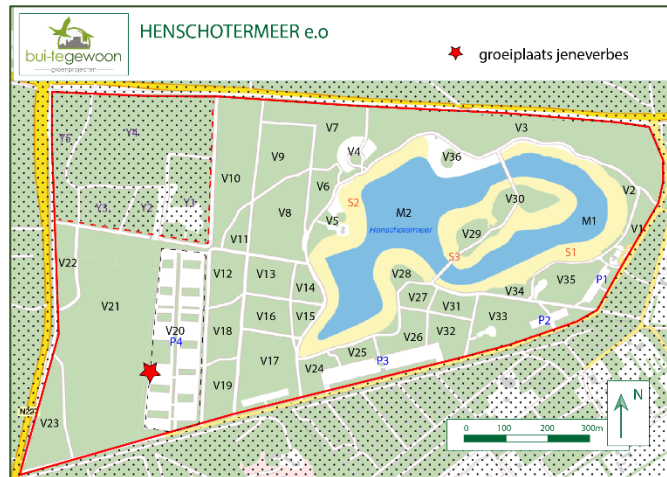
Tijdens de bezoeken in het vroege voorjaar van 2021 is het gebied intensief doorkruist waarbij alle aangetroffen mierenhopen met GPS zijn vastgelegd. Tijdens vervolg bezoeken zijn eventueel nog niet geregistreerde mierenhopen eveneens vastgelegd. Half mei zijn de geregistreerde mieren hopen bezocht om daadwerkelijke bewoning en soort vast te kunnen stellen.

Losse waarnemingen van beschermde soorten, rode lijst soorten of anderszins van belang geachte soorten, habitats en omstandigheden zijn tijdens alle locatie bezoeken geregistreerd.

7]. Resultaten soort specifiek onderzoek Henschotermeer

7.1. (Hogere) planten

Binnen het projectgebied zijn geen zwaarder beschermde planten aangetroffen. Ook zijn er geen habitats vastgesteld die een potentiële groeiplaats vormen voor beschermde soorten vanuit de Wet natuurbescherming. In vak 20 (figuur 11) werd een solitair exemplaar van de jeneverbes aangetroffen. De jeneverbes staat op de rode lijst van Nederlandse planten soorten in de categorie gevoelig. Het exemplaar is vrij oud en beschadigd, maar wel vruchtdragend. Rondom de plant is actief gezocht naar jonge exemplaren en/of zaailingen deze zijn slechts in zeer beperkte mate aangetroffen. Als soort van de rode lijst is het van belang de jeneverbes te sparen bij werkzaamheden en een kiemingsbodemp in de directe nabijheid in stand te houden (figuur 11).

Figuur 11. Groeiplaats jeneverbes

- **De locatie van de jeneverbes is niet gelegen op een locatie waar activiteiten vanuit de projectontwikkeling zijn voorzien. Op de locatie Woudenberg zijn verder geen beschermde planten, vegetatie typen en/of rode lijst soorten aangetroffen.**

7.2. Vleermuizen

Tijdens de bezoeken is gelet op de aanwezigheid van verblijfslocaties. Als potentiële locaties zijn zowel holtebomen en bomen met scheuren en loshangende schors, als enkele opstallen aangeduid binnen het projectgebied.

De opstallen betreffen twee toegangspoorten in de vorm van een huifkarmodel, zes toiletgebouwen en een horecapunt. Zowel de mogelijk geschikte bomen als de opstallen zijn onderzocht op aanwezigheid van vleermuizen om als verblijfslocatie te gebruiken en worden onderstaand per onderdeel beschreven.

Toegangspoorten

Er zijn twee terreintoegangen voorzien van een toegangspoort in de vorm van een huifkarmodel, waardoor ze desgewenst eenvoudig verplaatst kunnen worden. De doorgangen zijn openpoorten waarbij de zijkanten en bovenzijde uit enkelvoudige materialen zonder openingen of inkruipbare delen bestaat. De zijkanten zijn dichte ruimten met veel ramen. De kozijnen sluiten strak aan op de wanden zonder kieren. De toegangspoorten zijn opgetrokken van hout zonder spouwen, kieren of openingen het dak betreft een plat dak zonder plafonds of anderszins in kruipbare delen.

- **De toegangspoorten bieden geen mogelijkheden voor vleermuizen als verblijfslocatie.**

Figuur 12. Entreegebouw

Toiletgebouwen

De toiletgebouwen zijn opgetrokken uit betonblokken en voorzien van een plat dak wat is afgewerkt met strak tegen de wand geplaatste trespaplaat. Aan de dak zijde is over de trespaplaat een aluminiumprofiel aangebracht. De overgangen tussen dak en wand zijn hierdoor geheel gesloten zonder inkruipbare delen.

Aan voor en zijkanten zijn ventilatiesleuven aanwezig van circa 15 centimeter hoogte die zijn afgedicht met fijnmazig gaas. Er zijn geen inkruipbare ruimten, spouwen, plafonds of kieren aanwezig die door vlemuizen kunnen worden benut. De toiletgebouwen zijn hierdoor niet toegankelijk. Als gevolg van de brede ventilatie stroken, treedt tocht op binnen de toiletgebouwen waardoor ze niet aantrekkelijk zullen zijn voor vlemuizen, indien ze alsnog toegang weten te krijgen.

- **De toiletgebouwen bieden geen mogelijkheden voor vlemuizen als verblijfslocatie.**

Figuur 13. Toiletgebouw met kiosk op eiland - Standaard uitvoering toiletgebouw - Gaas afdichting ventilatie sleuf

Horecapunt "Oude Strandhuis"

Horecapunt "Het Oude strandhuis is geheel opgebouwd uit hout. Er zijn geen spouwen aanwezig en kozijnen zijn afgetimmerd waardoor er geen inkruipbare ruimten aanwezig zijn. Buiten de openingstijden zijn de kozijnen gesloten met rolluiken. Deze bewegen gedurende de periode maart- november dagelijks, waardoor er geen vestiging achter de luiken mogelijk is. het dak betreft een plat dak zonder plafond. De overgang van wanden naar dak is afgewerkt met strak tegen elkaar geplaatste daklijsten. Er zijn geen kieren of anderszins inkruipbare delen aanwezig.

- **Het "Oude Strandhuis" biedt geen mogelijkheden voor vlemuizen als verblijfslocatie.**

Figuur 14. Horecapunt "Het Oude Strandhuis"

Holtebomen, bomen met spleten en los hangende schors

Tijdens verkennende bezoeken in maart en april, als de minste vegetatie aanwezig is en de loofbomen geen blad dragen, is het gebied intensief doorkruist waarbij holte bomen, bomen met loshangende schors of anderszins situaties die een potentiële verblijfplaats voor vlemuizen vormen zijn gekarteerd (figuur 15). Op basis van deze kartering konden later in het seizoen potentiële verblijfslocaties voor vlemuizen en holte broedende vogels eenvoudig worden gecontroleerd. Tijdens deze kartering is gebleken dat in het gebied zeer weinig holte bomen en liggend dood hout aanwezig zijn. Dit komt voort uit de jarenlange exploitatie als bos met productie en het terughoudende beheer op doodhout, holtebomen etc. tijdens de beheerperiode van het recreatieschap. Het betrof enerzijds een beheer vanuit veiligheid en voorkomen van risico van vandalisme (in het bijzonder brandstichting) op doodhout en takkenrillen en anderzijds een gevolg van de bosexploitatie vanuit kosten/baten afwegingen door het recreatieschap. Gevolg is dat er momenteel weinig potentiële vlemuis verblijfplaatsen in het gebied aanwezig zijn.

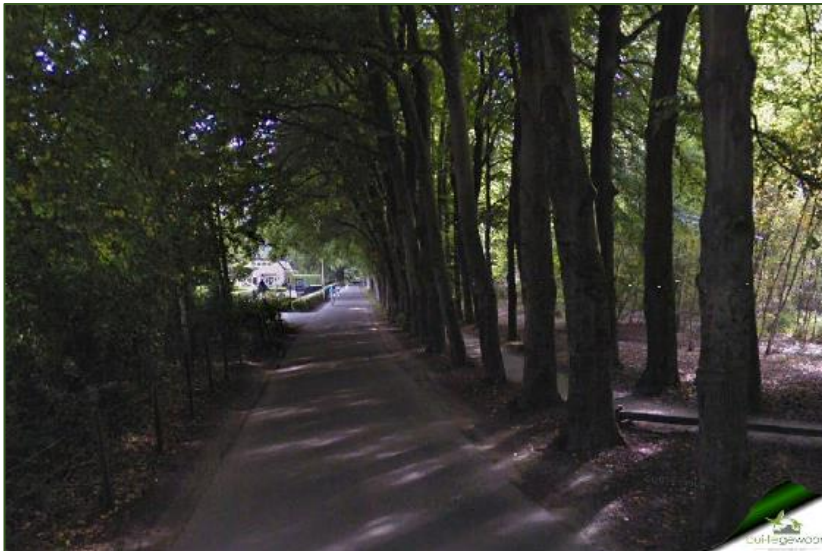

Figuur 15. Enkele locaties in potentie geschikt als verblijfplaats voor vleermuizen

Doordat de 'holtebomen' bekend waren kon zeer gericht worden gemonitord op de tijden van in- en uitvliegen vleermuizen. Dit onderdeel van de vleermuisartering heeft steeds rond zonsopgang en bij vroege ochtend bezoeken rond zonsopgang plaatsgevonden. Overige delen van de nacht heeft de focus gelegen op het vastleggen van vliegroutes en foerageergebieden. Tijdens bezoeken gericht op andere soortgroepen en soorten is bij passage op een geschikt moment van bekende holte bomen eveneens een controle op in- /uitvliegende dieren ingepast. Op deze wijze is met een kostenbesparende werkwijze een goed beeld ontstaan van de aanwezigheid van mogelijke vleermuisverblijfplaatsen in het algemeen en kraamkolonies in het bijzonder. Met betrekking tot de waarneming intensiteit i.r.t. de oppervlakte wordt opgemerkt dat, circa 13 hectare wordt ingenomen door de zwemplas en nog eens 15 hectare door strand en open ruimte langs de plas. De resterende ruim veertig hectare bestaat deels als uit vrij dichte bostypen (Lariks/Douglas) die niet toegankelijk / aantrekkelijk zijn voor vleermuizen en goed zijn ontsloten door een fijnmazig netwerk van bospaden. Juist deze bospaden worden overwegend gebruikt door vleermuizen als vliegroute en voor het foerageren, waardoor hier de nadruk in de overige delen van de nacht heeft gelegen.

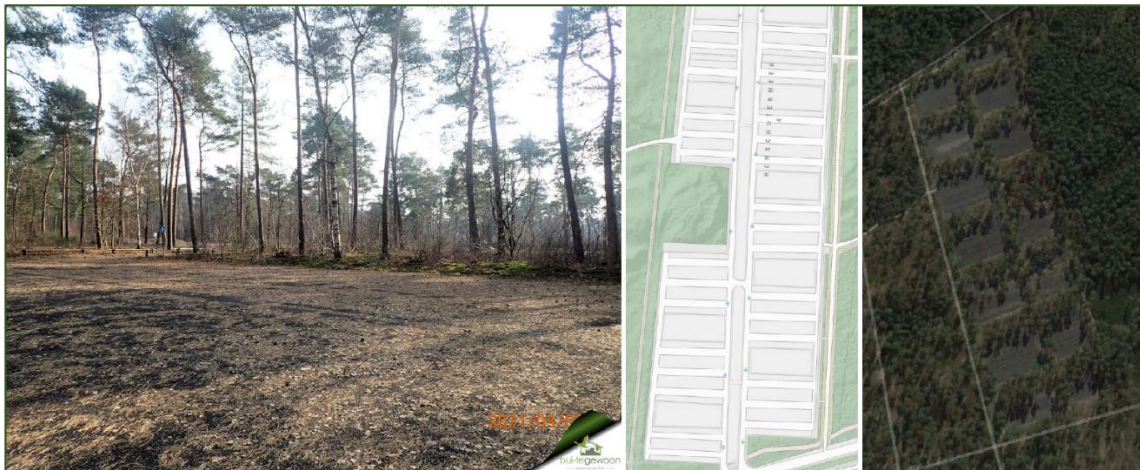
Tijdens geen van de bezoeken zijn binnen de projectlocatie verblijfplaatsen van vleermuizen gevonden. In de directe omgeving van de projectlocatie werd een zomerverblijfplaats aangetroffen van de rosse vleermuis in een beukenlaan langs De Heygraeff. Deze beukenlaan heeft meerdere bomen met in potentie geschikte holten (figuur 16). Meerdere verblijfslocaties worden hier niet uitgesloten het is mogelijk dat een deel van de foeragerend aangetroffen vleermuizen die behoren tot boom bewonende soorten hier hun kolonielocatie hebben.

- ***Er zijn geen verblijfslocaties van vleermuizen vastgesteld binnen het projectgebied.***
- ***Buiten het projectgebied is in de nabijheid op minimaal één locatie een zomerverblijf van de rosse vleermuis vastgesteld in de beukenlaan van De Heygraeff.***

Figuur 16. Beukenlaan De Heygraeff (buiten projectgebied) met meerdere in potentie geschikte holten voor vleermuizen

Tijdens de bezoek ronden is het gebied gekarteerd op vliegroutes en foerageergebied van vleermuizen. Binnen het projectgebied werden voornamelijk gefoerageerd door vleermuizen langs de bosranden op de overgang tussen het strand / plas en de bosranden. Daarnaast werden vliegroutes waargenomen boven de bredere hoofdpaden in het gebied. Een frequent gebruikt deelgebied om te foerageren betreft de grote parkeerplaats van vak 20 die is opgedeeld in asfaltvakken met tussenliggende houtwallen. Hierdoor is er veel randlengte en zijn er bij verschillende windrichtingen altijd luw gelegen omstandigheden aanwezig. Dit maakt het betreffende vak tot een aantrekkelijk foerageergebied (figuur 17).

Figuur 17. Vak 20 vormt een belangrijk foerageergebied voor vleermuizen

Er werd een zeven soorten vleermuizen in het projectgebied aangetroffen, namelijk:

<i>Gewone dwergvleermuis</i>	<i>Ruige dwergvleermuis</i>
<i>Franjestaart</i>	<i>Watervleermuis</i>
<i>Rosse vleermuis</i>	<i>Laatvlieger</i>
<i>Gewone grootoorvleermuis</i>	

De soorten worden onderstaand kort besproken.

Gewone dwergvleermuis was de meest talrijk aangetroffen soort. Gewone dwergvleermuizen zijn overwegend gebouw bewonend, maar kunnen een tijdelijke (één tot enkele dagen) slaappleats vinden in holtebomen of achter loszitten de schors. Vaste verblijfplaatsen van deze soort zijn buiten opstallen in het gebied echter niet beschikbaar. Er werd veel gefoerageerd door deze soort boven de toegangsweg langs de parkeerplaatsen aan de westzijde van het gebied. Meer verspreid werd de gewone dwergvleermuis waargenomen langs de bredere bospaden. Deze paden werden als vliegroute gebruikt. Enkele exemplaren werden foeragerend tegen de bosrand aan de zijde van de zwemplas waargenomen.

De *Ruige dwergvleermuis* werd voornamelijk in de nazomer aangetroffen en was in het voorjaar zeer schaars aanwezig. Dit sluit aan bij de bekende informatie van de soort waarbij is geconstateerd dat de soort in de nazomer een influx heeft in ons land. Een groot deel van de dieren vertrekt, na hier de balts en paring te hebben voltooid weer uit ons gebied om elders te overwinteren en de jongen te baren. De waarnemingen hadden betrekking op solitaire migrerende exemplaren en op twee locaties werd in augustus een roepende man vastgesteld. In beide gevallen was de roepplaats een zomereik op circa 4 meter hoogte. Het betrof in beide gevallen een zich op de stam bevindende man. Er waren in betreffende bomen geen holten of anderszins als verblijfplaats geschikte situaties aanwezig. Van de ruige dwergvleermuis is bekend dat mannetjes in de late nazomer/vroege herfst bomen met een ruwe stam gebruiken als roepplaats om vrouwtjes te lokken, ook wanneer er geen holte of anderszins geschikte verblijfplaatsen aanwezig zijn. Dat was bij beide waarnemingen het geval. Van de ruige dwergvleermuis is van dit roepgedrag bekend dat de locaties zowel tussen de nachten als binnen één nacht kunnen wisselen (*Dietz et al, 2009 – Vleermuizen van Europa en Noordwest Afrika*).

Tijdens enkele bezoeken werden waarnemingen van de soort *Franjestaart* gedaan. De echolocatie geluiden van deze soort zijn echter zeer zacht en daardoor in de regel op slechts korte afstand van de detector hoorbaar. Mogelijk zijn hierdoor exemplaren gemist. Franjestaarten hebben een voorkeur voor bomen met diepe scheuren. Deze zijn niet in het gebied aangetroffen. Het geringe aantal exemplaren en het ontbreken van karakteristieke verblijfplaatsen geven aanwijzingen dat de soort geen verblijfplaatsen in het projectgebied en/of de directe omgeving heeft.

Als verblijfplaatsen gebruiken *Watervleermuizen* in de zomermaanden vrijwel uitsluitend boomholten. Voor het foerageren, zoeken ze naar geschikte waterpartijen. Hierbij kunnen ze grote afstanden overbruggen tussen verblijfplaatsen en jachtgebieden die vaak meer dan 10 kilometer bedragen. Ze jagen bij voorkeur boven stilstaand of licht stromend water, maar ook boven bospaden worden jagende dieren waargenomen.

Tijdens alle inventarisatie bezoeken werden kleine aantallen waargenomen. Veelal betrof het individuele exemplaren. Jagende groepjes, die kenmerkend zijn voor deze soort werden niet waargenomen. De watervleermuis maakt in zeer beperkte mate gebruik van de zwemplas. Dit wordt vermoedelijk veroorzaakt door de zeer geringe insectenrijkdom van de plas. Het kan daar door ook niet als essentieel foerageergebied worden aangemerkt. Bij de toekomstige ontwikkeling wordt uitsluitend aan de zuidzijde van de plas uitbreiding van de activiteiten voorzien. Er zal nog een groot deel van de plas geschikt blijven als foerageergebied. De kleine aantallen en het individueel jagen geeft aanwijzing dat er geen verblijfplaats in de directe omgeving aanwezig is.

Rosse vleermuis zijn boom bewonende vleermuizen. Een kolonie gebruikt meestal meerdere locaties gedurende het seizoen waardoor een grote verscheidenheid aan holtebomen binnen een gebied een vereiste is. Ze gebruiken hierbij graag holten van spechten in beukenopstanden of lanen. Binnen het project gebied zijn relatief weinig holte bomen aanwezig. Dit is waarschijnlijk een gevolg van de combinatie soortenspectrum in het boombestand en het beheer in het recente verleden als naaldbos met productie. Een geschikte verblijfshabitat is echter aanwezig langs de weg De Heygraeff aan de oostzijde waar een oude beukenlaan met tal van geschikte holten aanwezig is.

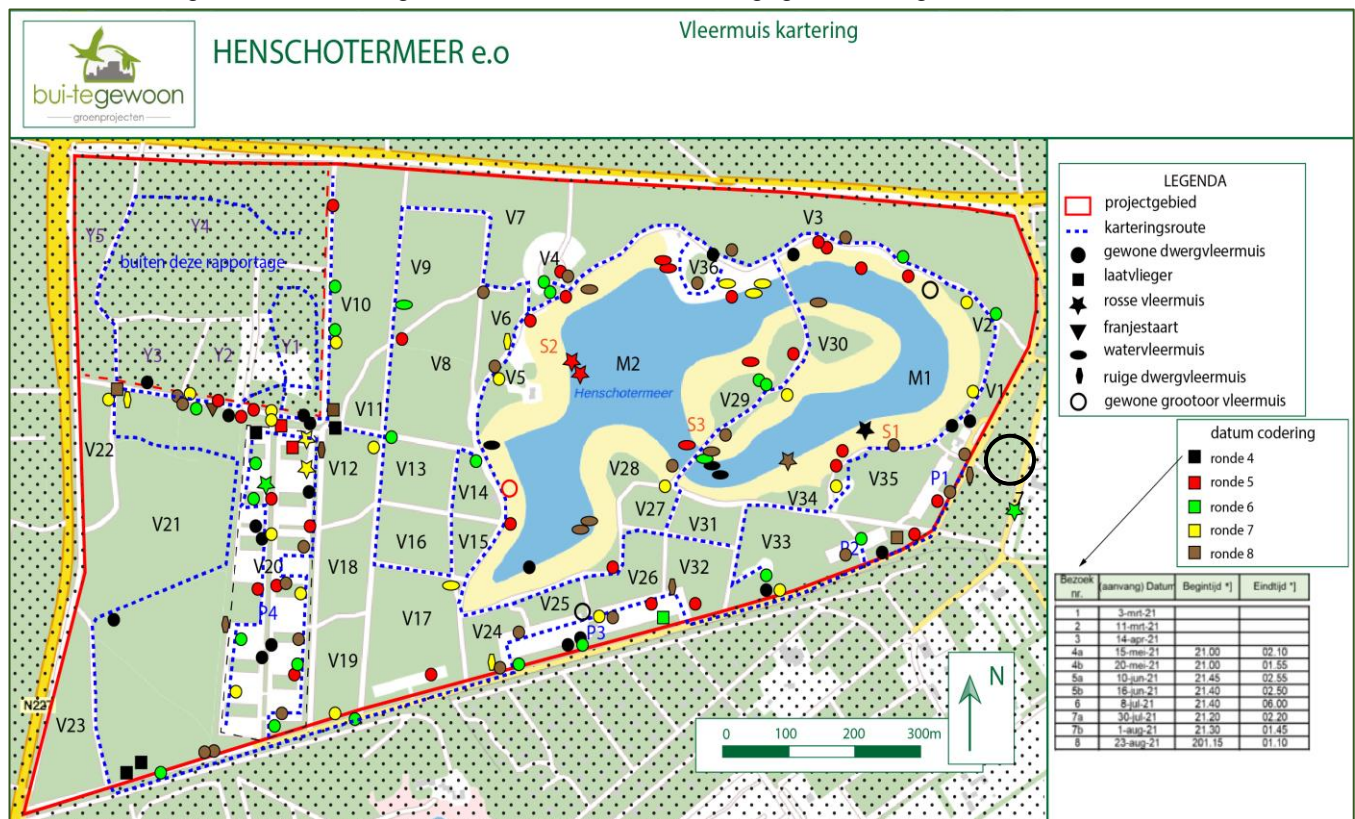
Tijdens de inventarisatie van 8 juli werden rond middernacht bij één van de beuken met ruime holten zeven zwermende rosse vleermuizen waargenomen, wat de aanwezigheid van een kraamverblijfplaats indiceert. De gevonden locatie ligt op ruime afstand van de voorgenomen maatregelen. De locatie is eveneens buiten de toegangswegen naar het Henschotermeer gelegen, zodat toename van lichteffecten van bezoekers in de avonduren zijn uitgesloten. In de directe omgeving, buiten het Henschotermeer gebied zijn voor de rosse vleermuis in ruime mate foeragegebieden voorhanden. Vastgesteld is dat de voorgenomen ontwikkeling geen effect zal hebben op de vastgestelde kraamverblijfplaats van de rosse Vleermuis aan De Heygraeff.

Tijdens de karteringen binnen het Henschotermeer gebied werden enkele exemplaren van de rosse vleermuis jagend aangetroffen. Het betrof in vrijwel alle gevallen waarnemingen in het centrale opendelen bij de zwemplas. Eén exemplaar werd aangetroffen in de openruimten bij de grote parkeerplaats in vak 20.

Tijdens enkele bezoeken werden solitaire *Laatvliegers* waargenomen. Het betrof steeds langs vliegende exemplaren in de randzone van het gebied aan de zuidzijde. Foerageren is niet vastgesteld. De soort is uitsluitend gebouw bewonend en kan grote afstanden afleggen om te foerageren. De laatvliegers zullen naar verwachting afkomstig zijn van verblijfslocaties in de nabijgelegen dorpen. Geconcludeerd is dat de Laatvlieger een beperkt deel van de randzone langs het Henschotermeer gebied gebruikt als een vliegroute en er geen gebruik van het gebied wordt gemaakt als foeragegebied.

De *Gewone grootoorvleermuis* is drie keer waargenomen. Van de gewone grootoorvleermuis is bekend dat de soort ook 'passief kan jagen' waarbij geen echogeluiden worden uitgestoten. Hierdoor kan de soort soms onderbelicht worden in bij onderzoek m.b.v. de batdetector. Alle waarnemingen van de gewone grootoorvleermuis werden gedaan tijdens de eerste bezoeken in het voorjaar. Omdat de soort in de periode dat de jongen worden gezoogd (juli) meestal in de directe omgeving van de voortplantingslocatie foerageert (< 1 tot 2 kilometer) geeft het niet waarnemen in de zomermaanden aan dat er geen kraam verblijfplaatsen in de directe omgeving aanwezig zullen zijn.

Een kaart weergave van de waargenomen vleermuizen is weergegeven als figuur 18.

Figuur 18. Totaal resultaten vleermuis kartering Henschotermeer gebied

- **Op de locatie zijn 7 soorten vleermuizen aangetroffen die op enige wijze gebruik maken van het gebied. Gewone dwergvleermuis was het meest talrijk. Van de laatvlieger werden enkele exemplaren waargenomen die het gebied als vliegrouete gebruikte. Beide soorten benutten geen bomen als vaste verblijfplaats. In de nazomer werd de soort ruige dwergvleermuis enkele malen aangetroffen. Deze soort trekt in het najaar naar het zuiden en overwinterd elders. Bomen worden voornamelijk als roepplaats tijdens de balts gebruikt. Tijdens enkele bezoeken werd een exemplaar franjestaart vastgesteld. Bij twee bezoeken werden enkele exemplaren van de gewone grootoor vleermuis aangetroffen. Watervleermuis foerageerde in kleine aantallen boven de zwemplas en het strand tijdens meerdere bezoeken. De rosse vleermuis werd hier ook aangetroffen. De vier laatst genoemde soorten zijn boom bewonende soorten. Binnen het projectgebied zijn verschillende holtebomen gekarteerd. Rond deze holte is geen zwermgedrag of uitvliegen van vleermuizen tijdens het onderzoek vastgesteld.**

Het gebied wordt op verschillende locaties gebruikt als foerageergebied en er zijn vliegrouetes aanwezig. Het belangrijkste foerageergebied betreft de grote parkeerplaats waar ruime parkeer delen worden gescheiden door houtwallen op grondruigen. De zuidelijk gelegen hoofdontsluiting vormt de belangrijkste vliegrouete.

Langs de bospaden werden relatief weinig vleermuizen waargenomen. De bosranden langs het strand en de zwemplas werden wel regelmatig door vleermuizen benut voor foerageren.

Geconcludeerd wordt dat er geen aanwijzingen zijn voor aantasting van vaste verblijfplaatsen van vleermuizen bij de voorgenomen ontwikkeling. Wel zijn er foerageergebieden en vliegrouetes in het gebied aanwezig.

Tijdens de ontwikkeling van de projectlocatie dient te worden afgezien van bouwplaats verlichting om verstoring van vliegrouetes en foeragerende vleermuizen te voorkomen. Bij de toekomstige keuze van terreinverlichting dient dit passend voor vleermuizen te worden uitgevoerd (lage armaturen zonder uitstraling naar boven en amberkleurige verlichting).

Figuur 19. De grote parkeerplaats met vakken aan de westzijde vormt het belangrijkste foerageergebied

7.3. Landzoogdieren

- Boommarter

Voor de boommarter zijn in het bijzonder (voormalige) holten van groene- en zwarte specht van belang. De holten dienen een diameter te hebben groter dan 50 millimeter. Beuken van een wat grotere leeftijd lijken hierbij favoriet, maar deze boomsoort is slechts in beperkte mate beschikbaar binnen het bosbestand van het Henschotermeer gebied. Langs enkele nabijgelegen wegen (o.a. de direct aangrenzende weg De Heygraeff) zijn echter oudere beukenlanen met in potentie geschikte holten aangetroffen.

Binnen het gebied is slechts een enkele, in potentie geschikte, boomholte aangetroffen. Dit wordt mede veroorzaakt door de leeftijd en het soort spectrum van het boombestand in combinatie met een beheer als productiebos in het recente verleden. De aangetroffen holten waren steeds aanwezig in een grove den. Bij op het oog geschikte holten is onder de boom gezocht naar mestsporen die wijzen op aanwezigheid van boommarter. De holteranden zijn geïnspecteerd met een stokcamera op krab- of nagelsporen en haarresten. Ook de stam onder de holte is geïnspecteerd op krab- en/ of nagelsporen.

Er zijn geen aanwijzingen of sporen gevonden die wijzen op de aanwezigheid van boommarters in het gebied.

Er zijn tijdens de verkennende bezoeken geen aanwijzingen of sporen gevonden die wijzen op gebruik van de holte door boommarter of ander zoogdier.

- **Binnen het projectgebied zijn slechts enkele in potentie geschikte holte voor de boommarter aangetroffen. Deze holten zijn meerdere keren geïnspecteerd op bewoning. Vastgesteld is dat de onderzochte holten niet in gebruik zijn. In de ruime omgeving van het projectgebied zijn geen waarnemingen gedaan of aanwijzingen verkregen van aanwezigheid van boommarters, echter de beukenlaan langs de Heygraeff heeft in potentie geschikte boomholten. Voor het projectgebied Henschotermeer kan de soort echter worden uitgesloten.**

- Das

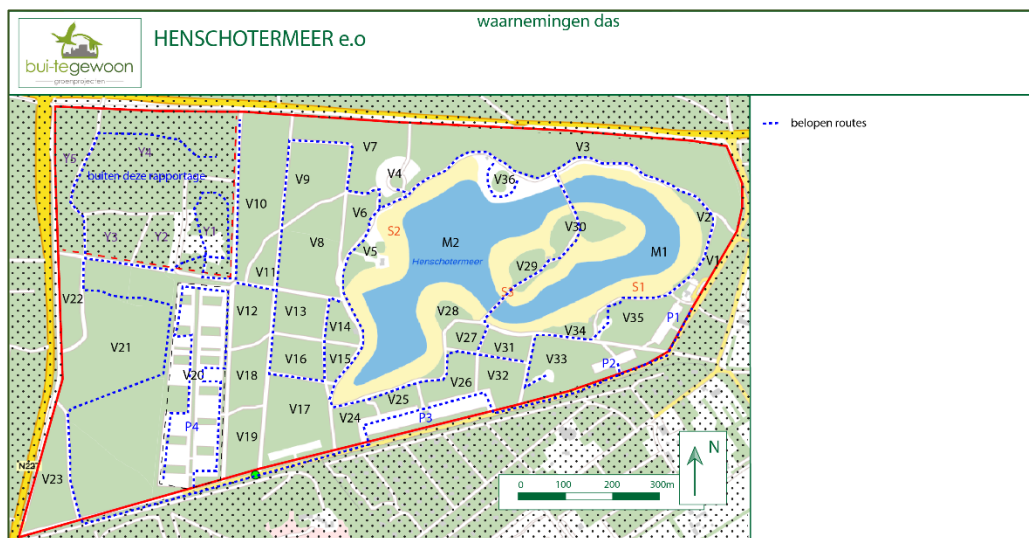
In 2018 & 2019 is door Bureau van den Bijtel een verkennend onderzoek naar de aanwezigheid van de das uitgevoerd in het westelijke deel van het Henschotermeer gebied. De overige delen van het gebied zijn niet onderzocht (Achterberg C, 2021). Achterberg concludeert; “dat in het westelijke deel van het Henschotermeer een burcht aanwezig is die gedurende een klein deel van het jaar wordt bewoond (bij burcht). Daarnaast zijn er enkele bijburchten die in matige conditie verkeren in de directe nabijheid van de hoofdburcht aanwezig, die in vervallen staat en ongebruik zijn geraakt. Het Henschotermeer gebied is hiermee leefgebied van de das”.

Delen van het gebied zijn op basis van de aanwezige habitat te interpreteren als geschikt foerageergebied voor de das. Tijdens de bezoeken voor het onderhavige onderzoek is het gehele projectgebied opnieuw onderzocht op de aanwezigheid van burchten van de das. Tijdens de verkennende bezoeken in maart en april is het gehele gebied hiervoor doorkruist op het moment dat de vegetatie het minst beperkend was voor waarnemingen. Gevonden grotere grondhollen zijn tijdens deze bezoeken gekarteerd, zodat ze later in het seizoen eenvoudig konden worden teruggevonden. Tijdens het merendeel van de bezoeken zijn alle bekende burchten gecontroleerd. Wanneer bewoning mogelijk werd geacht zijn wat bladeren of takjes voor de ingang aangebracht, welke bij bewoning door dassen verwijderd zullen worden. Bij twijfel en bij de burcht waar in maart relatief verse sporen zijn aangetroffen is enige tijd een faunacamera geplaatst om zekerheid te krijgen of de burcht bewoond was.

Tijdens het natuuronderzoek werden uitsluitend in het deel rond de voormalige overloop parkeerplaats (vak 20) sporen (vnl. mestputjes) van de das aangetroffen. Geconstateerd is tijdens de veldbezoeken dat de voedselbeschikbaarheid voor de das in het recreatieve deel van het gebied marginaal is. De bodem bevat vrijwel geen regenwormen of ongewervelden, grote kevers (loopkevers, mestkevers) zijn nauwelijks waargenomen. Vrucht en besdragende planten zijn evenmin in voldoende mate aanwezig.

Daarnaast zal het al vele tientallen jaren gebruik van de recreatieve delen van het gebied deze een minder geschikt foerageergebied voor de das maken. Het is geen toeval dat de gevonden sporen zich allen in de meest recreatief extensieve delen bevinden.

Tijdens alle bezoeken zijn sporen die konden worden toegeschreven aan de das gekarteerd. Dit betrof in alle gevallen mestputjes en krabplaatsen. De meeste mestputjes werden gevonden in het vroege voorjaar en waren aanwezig op en langs paden en bij de noordelijke parkeerplaats (V20).

Figuur 20. Locaties met burchten en sporen van de das in het Henschotermeer gebied

Mogelijk zal het voorgenomen toekomstig beheer een bijdrage kunnen leveren aan het vergoten van de foerageerhabitat van het gebied (Beheerplan Henschotermeer gebied MooiMeer B.V. in prep) In het bijzonder het geleidelijk omvormen naar een bostype met meer loofgewassen die spreiding in bloeitijd en vergroten van de besdracht oplevert en het realiseren van meer geleidelijke overgangen (mantels en zomen) langs verschillende bospaden kunnen hier een rol bij spelen.

- **Tijdens het onderzoek is buiten het projectgebied een burcht aangetroffen die in maart recent bewoond lijkt te zijn geweest. Langs de noordrand, buiten het projectgebied, zijn mestputjes en krabplaatsen die worden toegeschreven aan de das gevonden. Het als mogelijk foerageergebied beoordeelde voormalige kampeerterrein van de NCC is regelmatig visueel onderzocht op sporen die wijzen op gebruik door de das. Daarnaast heeft driemaal gedurende een periode van 5 dagen een inspectie met een faunacamera plaatsgevonden. Er zijn geen waarnemingen van de gedaan. Er wordt geconcludeerd dat er geen effecten op de soort das in het zullen optreden daar er een hooguit een beperkt gebiedsgebruik is en dit zich concentreert op delen van het gebied waar geen ontwikkelingen zijn voorzien.**

- Eekhoorn

Er werd tijdens de uitgebreide gebiedskartering in maart uitsluitend een eekhoornnest gekarteerd in het noordelijke wat dichterbegroeide deel van het gebied. Dit sluit aan bij het beperkt aantal waarnemingen die bekend zijn van het projectgebied (*waarneming.nl / NDDFF / VZZ*). De locatie met het nest van de rode eekhoorn betreft vak 10 wat geheel buiten de voorgenomen activiteiten van Mooi Meer en YMCA is gelegen, waardoor verstoring als gevolg van de voorgenomen ontwikkeling uitgesloten wordt.

Binnen een druk bezocht natuur- recreatiegebied als het Henschotermeer wordt is een grotere waarneming intensiteit gebruikelijk voor een goed herkenbare soort als de rode eekhoorn wanneer deze een regelmatig voorkomen heeft. Ook tijdens de bezoeken ten bate van het onderhavige onderzoek werd slechts eenmaal een rode eekhoorn waargenomen in vak 12. De rode eekhoorn wordt hiermee als zeer beperkt aanwezig binnen het projectgebied beoordeeld. De in het beheerplan (*Beheerplan Henschotermeer gebied MooiMeer B.V. in prep*) voorgenomen inzet op ontwikkeling van meer loofhout en het realiseren van een overgangszone langs de paden (mantels en zoomen) kan bijdragen aan een betere habitat voor de rode eekhoorn.

- **Tijdens het onderzoek is één nest van de rode eekhoorn aangetroffen. De zeer beperkte mate van het waarnemen van de soort wijst op een lage dichtheid in uitsluiten de gebiedsdelen met lage recreatiedruk. De eekhoorn is geen zwaarder beschermde soort. Door de nestlocatie te sparen zal er geen verstoring van de eekhoorn of aantasting van leefgebied optreden.**

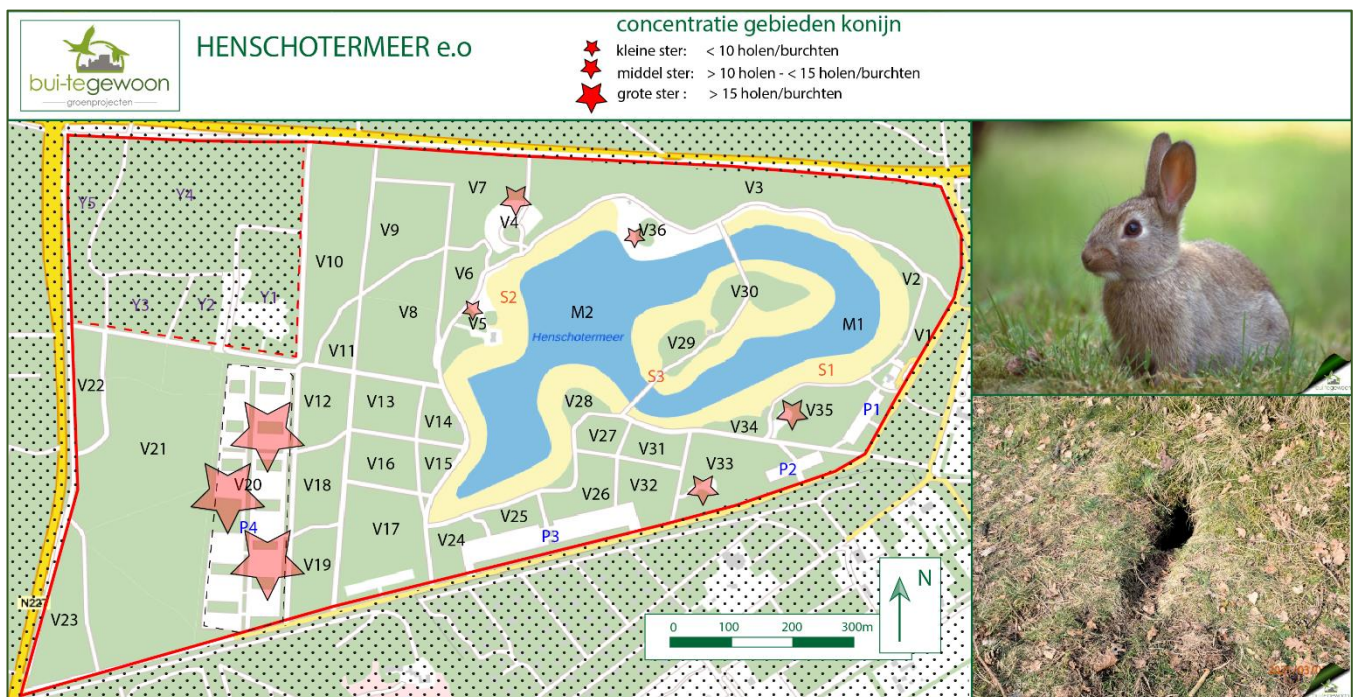
- Konijn

Het konijn heeft een lage dichtheid en een verspreid voorkomen in het totale Henschotermeer gebied (*Bron: bureaustudie en verkennende veldbezoeken Bui-TeGewoon | groenprojecten*).

Er werden slechts enkele intensiever door het konijn gebruikte gebiedsdelen gevonden. Dit betreft (vak 4, 20,33 & 35). De grootste dichtheid werd aangetroffen rond de grote parkeerplaats in het westen (vak 20) van het gebied. Dit is de meest open locatie in combinatie een zeer rustig deel van het gebied.

Een oorzaak van de relatief lage konijn dichtheid zal voortkomen uit de geringe beschikbaarheid van begraasbare vegetaties. De bosvakken die tot het projectgebied behoren hebben veelal een (te) dicht boombestand en weinig voor konijn foerageerbare vegetatie. Rond de zwemplas is meer grasland aanwezig, maar dit is op vele dagen verstoord door recreanten. Tijdens de bezoeken ten bate van het onderhavige onderzoek is de aanwezigheid van konijnen en zijn sporen van konijnen gekarteerd (figuur 21). Hieruit zijn geen nieuwe inzichten gekomen.

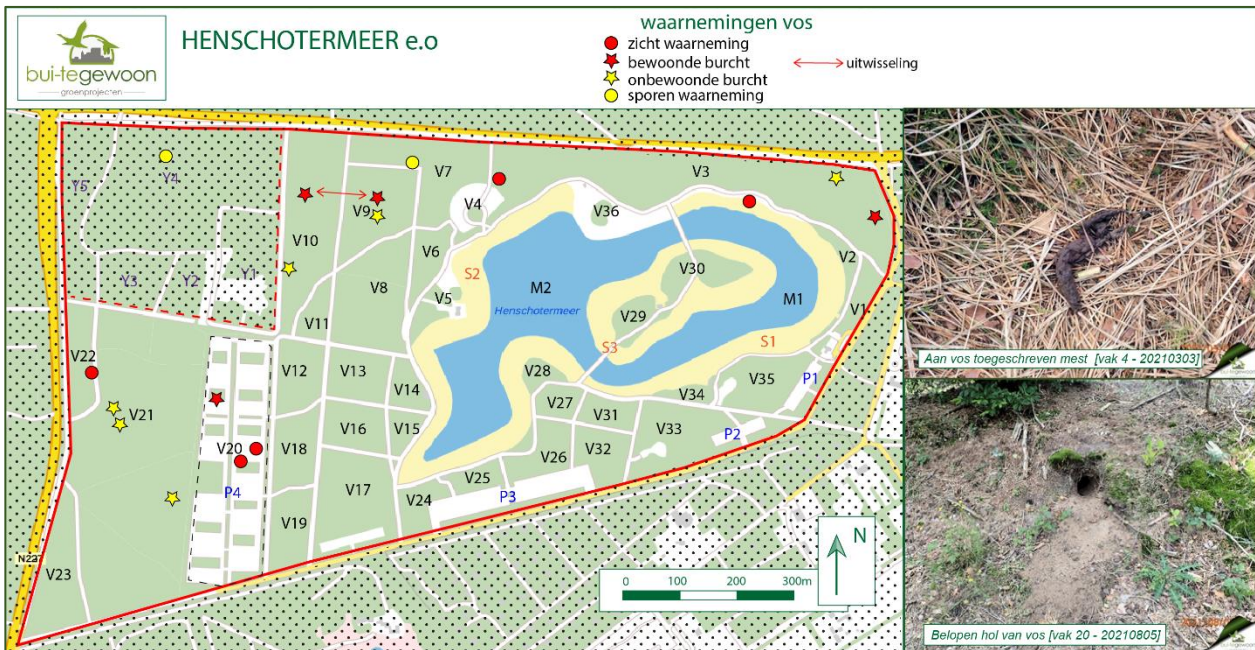
- **Het konijn heeft enkele duidelijke concentratie gebieden binnen het Henschotermeer. Deze zijn allen gesitueerd op delen met wat meer grasachtige vegetaties in rustige delen van het gebied. Het konijn is geen zwaarder beschermde soort in de Wet natuurbescherming. Door bij de inrichting van het terrein te werken volgens een vigerende gedragscode en met ecologische werkprotocollen wordt conform het zorgvuldigheidsbeginsel (art. 1 lid 11) van de wet geopereerd.**

Figuur 21. Locaties met concentratie vorming van het konijn

- Vos

Binnen het Henschotermeer gebied worden relatief weinig waarnemingen van de vos gedaan zo blijkt uit de registraties op waarneming.nl, NDFF en VZZ databases. Tijdens het integrale gebiedsonderzoek in maart werden twee recent belopen hollen aangetroffen in de meest rustige gebiedsdelen aan de zuidwest en noordzijde van het gebied. Tevens werd op één locatie aan de vos toegeschreven mest gevonden, waaruit blijkt dat de soort gebruik maakt van het projectgebied. In het bijzonder tijdens de avond/nachtbezoeken voor vleermuizen werd viermaal een zichtwaarneming van de vos gedaan. Tijdens het bezoek van 5 augustus werd een (op)nieuw uitgegraven hol in één van de middenbermen van de grote parkeerplaats (vak 20) direct ten westen van de projectlocatie gevonden. De projectlocatie wordt op basis van de gevonden informatie beoordeeld als onderdeel uitmakend van het leefgebied van de vos. Een overzicht van alle aan de vos toegeschreven waarnemingen is opgenomen als figuur 22.

Figuur 22. Overzicht aan vos toegeschreven waarnemingen

7.4. Broedvogels, inclusief jaarrond beschermde nesten en hollenbroeders

Tijdens alle bezoeken is een soortenlijst van waargenomen vogels samengesteld. Vogels die territoriaal gedrag vertoonden zijn hierbij gemarkeerd, zodat een broedvogellijst kon worden opgesteld aan de hand waarvan het broedseizoen met beperkingen voor werkzaamheden kon worden bepaald.

Binnen het projectgebied zijn slechts een beperkt aantal holtebomen aanwezig. Deze zijn tijdens de verkennende bezoeken in maart en april met GPS vastgelegd en gedurende het broedseizoen driemaal ter controle bezocht. Bij de verkennende bezoeken is tevens gelet op grote nesten. Ook deze zijn gekarteerd en driemaal bezocht tijdens het broedseizoen. Dichtere gedeelte met bijvoorbeeld opstanden van Douglas en Larix zijn in het vroege voorjaar doorkruist waarbij specifiek is gelet op clusters oude nesten van de soort sperwer, plukresten en ruiveren die een aanwijzing kunnen vormen voor de aanwezigheid van een territorium in het gebied. Deze zijn niet aangetroffen. Holtebomen dienen waar mogelijk te worden gehandhaafd. Indien bomen met holten moeten worden gerooid ten bate van veiligheidsaspecten i.r.t. recreatie of voorgenomen ontwikkeling dient te worden gewerkt conform de Wet natuurbescherming.

De buizerd had een nestplaats in het uiterste noordwestelijke deel van het gebied (vak 3), ruim buiten het deelgebied waar ontwikkelingen/activiteiten zijn voorgenomen. De omstandigheden voor deze locatie zullen niet wijzigen. Er zal geen effect optreden op de jaarrond beschermde nestlocatie (categorie 4) van de buizerd. Grotere nesten en aanwijzingen op basis van territoriaal gedrag of frequentere waarnemingen binnen een deelgebied voor overige roofvogelsoorten, raaf, etc. zijn niet aangetroffen. Bosuil (en ransuil) zijn niet aangetroffen tijdens de vele bezoeken. Er zijn ook geen waarnemingen van roepende vogels of bedelende jongen gedaan tijdens de nachtbezoeken voor vleermuizen. De soorten zijn niet (als broedvogel) aanwezig in het gebied. Groene specht en zwarte specht zijn eveneens niet aangetroffen ondanks een zeer groot aantal bezoeken. Ook deze soorten worden als afwezig beoordeeld.

De grote bonte specht heeft meerdere broedparen in het Henschotermeer gebied. Op basis van waarnemingen veronderstellen wij een broedpopulatie van 4 tot 6 paar. In de rapportage is opgenomen dat in de basis holte bomen niet worden gekapt door toepassen van het mitigatie principe "ontwijken". Indien kap noodzakelijk blijkt zal dit eerst na een broedvogelcheck plaatsvinden en zal voor elke gekapte holte boom twee compenserende nestkasten met een vergelijkbare diameter vlieggat als de gekapte boom worden aangebracht.

In totaal zijn 52 vogelsoorten vastgesteld die actief van het projectgebied gebruik maakten (rusten of anderszins verblijven, foerageren, territoriaal). Daarnaast zijn 11 soorten als overvliegend zonder binding met het gebied geïnterpreteerd. Van 35 soorten is daadwerkelijk territoriaal of broedindicatief gedrag waargenomen (tabel 4). Op basis van het aangetroffen soortenspectrum wordt het broedseizoen bepaald op 1 maart – 31 juli. Omdat sommige soorten soms al vroeg in het jaar tot broeden komen en /of meerdere legfels grootbrengen is het in de periode 1 februari / 1 maart en 31 juli – 31 augustus uitsluitend mogelijk om werkzaamheden uit te voeren na een vogelcheck met vrijgave door een ecooloog.

Hierbij zijn zowel de paragraaf bos en bomen m.b.t. het aanvragen van een kapvergunning als de soorten bescherming relevant. Na het verkrijgen van een kapvergunning dient (kort) voorafgaand aan kappen/rooien een vogelcheck te worden uitgevoerd. Voor elke gerooide holteboom dienen als compenserende maatregel twee nestkasten voor een op basis van holte diameter te bepalen vogelsoort te worden teruggeplaatst. Een overzicht van aangetroffen soorten is opgenomen als tabel 4.

- **Voor de projectlocatie is op basis van het aangetroffen soortenspectrum in relatie tot de voorgenomen ontwikkeling het broedseizoen bepaald van 1 maart tot 31 juli. Voorafgaand aan werkzaamheden in de periode 1 februari – 1 maart en 31 juli – 31 augustus dient steeds een vogelcheck van de (deel) werklocatie te worden uitgevoerd.**
- **Indien holtebomen vanuit veiligheidsoverwegingen of ruimtegebruik moeten worden gekapt dient dit steeds in de periode 1 oktober – 1 februari plaats te vinden, waarbij vooraf een vogelcheck door een ecooloog dient plaats te vinden. Bij aanwijzingen van bewoning dient de boom te worden gehandhaafd, indien dit niet mogelijk is vanuit de projectontwikkeling dient een ontheffingsprocedure te worden gevolgd.**
- **Voor elke gekapte holte bomen dienen twee kunstnesten te worden teruggeplaatst van een type met een vergelijkbare vlieggat diameter zodat de beschikbare broedhabitat voor holenbroeders niet wordt beperkt.**

WAARNEMINGEN OVERZICHT VOGELS															
PROJECT				Natuur onderzoek t.b.v. herontwikkeling Mooi Meer B.V.											
PROJEC GEBIED				Henschotermeer te Woudenberg											
DATUM/PERIODE				februari 2021 tot augustus 2021											
soort	aanwzig	terri- toriaal	over vliegend	soort	aanwzig	terri- toriaal	over vliegend	soort	aanwzig	terri- toriaal	over vliegend	soort	aanwzig	terri- toriaal	over vliegend
Roodkeelzilver				Puifijl				Nachtzwaluw				Grasmus			
Hodaars				Kwartel				Gierzwaluw				Brazmsluiper			
Gaarde fluut				Ijzant	a	a		Hop				Iffis	a	a	
Fuut				Kraanvogel				Draaihals				Tijfhaf	a	a	
Bloodhalsfuut				Waterral				Groene specht	a			Goudhaan	a		
Laalscholver			a	Kwartelkoning				Zwarte specht				Isvogel			
Illauwe reiger	a			Porceleinhoen				Grote bonte specht	a	a		Grauwe vliegenvanger	a	a	
Grote zilverreiger				Waterhoen				Kleine bonte specht				Bonke vliegenvanger	a	a	
Purperreiger				Meerkoet	a	a		Veldleeuwrik				Heggenus	a	a	
Kwak				Scholekster				Boornleuwerik				Graspieper			
Woudaap				Kerwit			a	Strandleuwerik				Roempieper	a	a	
Roerdamp				Zilverreiger				Boornleuwerik				Waterpieper			
Oudeval				Goutplevier				Boornleuwerik			a	Witte kwikstaart	a	a	
Lepelaar				Bontbekplevier				Huizwaluw				Rouwkwikstaart			
Wilde zwaan				Kleine plevier				Overzwaluw	a			Grote gelekwikstaart			
Kleine zwaan				Regenwulp				Wielewaal				Gele kwikstaart			
Knobbelzwaan			a	Wulp				Roef				Engelse gelekwikstaart			
Zwarte zwaan				Grutto				Zwarte kraai	a	a	a	Heestegol			
Grauwe gans	a	a	a	Italse grutto				Bonke kraai				Klapekster			
Kolgars				IJslandse grutto				Rock				Grauwe klauwier			
Rietgars				Zwarte ruller				Ekster	a	a		Spreeuw			a
Kleine rietgars				Turcluar				Kauw				Huisms			
Rotgars				Groenpootruiter				Waarms gaal	a	a		Ringmus	a		
Brandgars				Witgatje	a			Koolmees	a	a		Agapornis			
Roodhalsgars				Bovuller			a	Pimpelmees	a	a		Putter			
Nijlgans	a	a		Overloper			a	Zwarte mees	a	a		Sijs	a	a	
Grote Canadese gans		a		Siccoeloper				Kuilmees	a	a		Kneu			
Bergeend				Watersnip				Glanskopmees	a	a		Frater			
Wilde eend	a	a		Houtsnip				Mutkopmees				Grote barmijs			
Zomertaling				Bokje				Straatmees	a	a		Turpese kanarie			
Winterzaling				Drieteenstrandloper				Haardman	a	a		Goudvink	a		
Pijlstaart				Kanoetstrandloper				Boomklever	a	a		Vink	a	a	
Smient				Kleine strandloper				Boomkrupser	a	a		Keep			
Krakeend	a			Pajse strandloper				Winterkoning	a	a		Kruisbek			a
Slobeend				Bonke strandloper				Roodborst	a	a		Grauwe gors			
Krooneend				Krombek strandloper				Nachtigal				Geelgors			
Tafelcraai				Kemphaan				Blaueborst				Ottdaam			
Kulcraai				Kluut				Zwarte roodstaart				Bietgors			
Kulcraai				Stormmeeuw				Gekraagde roodstaart	a			Isgors			
Trappencraai	a			Zilvermeeuw	a			Paap	a			Sneeuwgor			
Bridulder				Kleine mantelmeeuw			a	Roodborsttapuit				Valkparkiet			
Fidereend				Grote mantelmeeuw				Lapuit							
Zwarte zeearend				Kokmeeuw	a			Belijlster							
Nonnetje				Geelpootmeeuw				Merel	a	a					
Grote zaagbek				Zwartkopmeeuw				Kraamvogel							
Middekte zaagbek				Vissier				Kopewiek							
Wespendief				Zwarte stern				Zanglijster	a						
Rode wouw				Noordse stern				Grote lijster	a	a					
Zwarte wouw				Dwergstern				Sprinkhaanzanger							
Havik			a	Grote stern				Shor							
Speurw				Hulcnduif	a			Grote karekiet							
Bulcraai	a	a		Houduif	a	a		Kleine karekiet							
Illauwe kiekendief				Romeitortel				Hoerietzanger							
Braine kiekendief				Turkse tortel				Huetzanger							
Visarend				Koekoek				Sporvogel							
Slechtvalk				Kerkuil				Zwartkop	a	a					
Boomsvalk				Steenuil				Tuinfluter	a	a					
Smelken				Bansuil				Velduil							
Torenvalk	a			Bosuil	a										

Tabel 4. Vogelwaarnemingen Henschotermeer te Woudenberg februari-augustus 2021

7.5. Reptielen

Tijdens de bureaustudie is vastgesteld dat er geen recente waarnemingen van reptielen uit het projectgebied bekend zijn. In aangrenzende kilometerhokken zijn waarnemingen van zowel de hazelworm, de levendbarende hagedis als de zandhagedis verricht (figuur 23). Deze waarnemingen bevinden zich overwegend aan de andere zijde van de beide provinciale wegen die het gebied begrenzen. De meest nabij verrichte waarneming betreft een hazelworm ten westen van het projectgebied (rode pijl rechtsboven in figuur 18).

Reptielen hebben hun leefgebied overwegend op de overgangen tussen bos en open gebied, in heide en veengebieden en in de randzones van zandverstuivingen. In het leefgebied moeten zowel plekken om te schuilen als om op te warmen aanwezig zijn. Voor de overwintering worden grondholen, stamvoetholten, liggend dood hout en takkenrillen gebruikt.

Figuur 23. Uitkomsten bureaustudie reptielen (maart 2021)

Tijdens de gebiedsverkenning op de projectlocatie, in maart en april 2021, is het projectgebied beoordeeld als in lokaal geschikt voor reptielen. Er is zowel potentieel leefgebied, foerageergebied, voortplantings- en overwintering habitats aanwezig. Tijdens een drietal verkennende terreinbezoek in maart en begin april 2021 is de gebiedshabitat verder in kaart gebracht. Hierbij is geconcludeerd dat er delen van het projectgebied een mogelijke habitat vormen voor genoemde reptielen. Er zijn zowel potentiële zonlocaties, schuilplaatsen voor overwintering als voortplanting mogelijkheden voor alle drie de mogelijk aanwezige soorten beschikbaar. Deelgebieden met potentiële habitats, de gehanteerde looproute tijdens de inventarisatie en de locaties voor “platenonderzoek” zijn weergegeven in figuur 9.

Platenonderzoeken en monitoringsroutes hebben geen waarnemingen van reptielen opgeleverd.

De uitgelegde platen werden vrijwel allen kort na het uitleggen bezet door de kale rode weidmieren of de gewone steekmier. Ook gekeerde stammen leverde in het merendeel van de situaties populaties (bos)mieren op. In de regel worden op plaatsen die worden bezet door (bos)mieren geen reptielen aangetroffen. De grote mate van aanwezigheid van bosmieren lijkt in het projectgebied een beperkend effect op de reptielenfauna te hebben. Nieuwe mogelijkheden, zoals het uitleggen van reptielplaten, leidt tot een snelle bezetting door mieren waardoor deze locaties ze niet beschikbaar komen voor reptielen. Ook het beperkt aanwezige liggend dood hout bleek bij omdraaien door mieren te zijn bezet.

Mogelijk vormt de beperkte aanwezigheid van liggend dood hout een beperkende factor in het projectgebied. Ook zal de isolatie van het deelgebied door de omsluitende provinciale wegen een handicap kunnen vormen voor reptielen om het gebied te bereiken.

Een meer natuurlijk bosbeheer, dan tijdens het beheer door het recreatieschap in het verleden gevoerd, waarbij een toename van zowel staand als liggend dood hout wordt nagestreefd en de aanleg van enkele gunstig gepositioneerde takkenrillen kan de mogelijkheden voor reptielen in de toekomst vergroten.

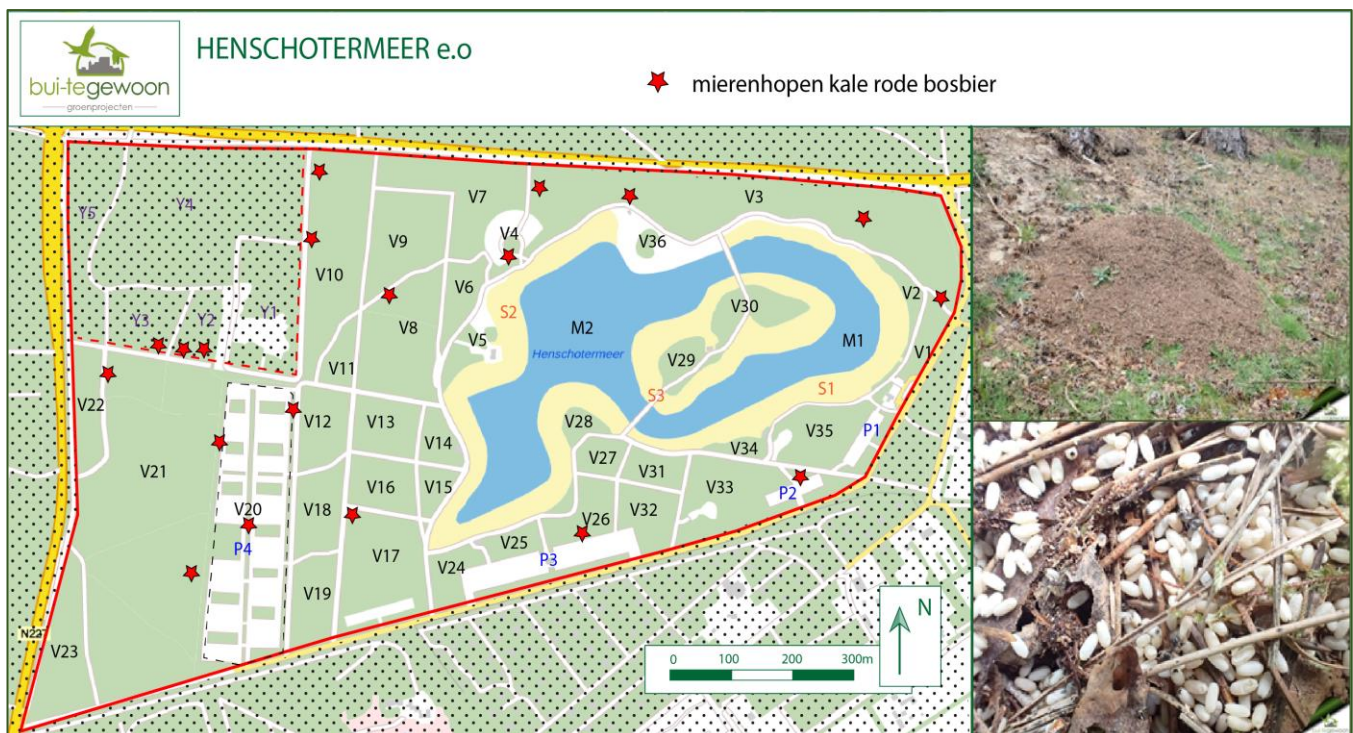
- **Er zijn geen reptielen waargenomen tijdens het uitgevoerde onderzoek. Ook het bronnen onderzoek geeft geen waarnemingen binnen het projectgebied. Hoewel op basis van totale verspreiding binnen de Utrechtse Heuvelrug incidenteel voorkomen van soorten niet kan worden uitgesloten zullen de voorgenomen werkzaamheden niet leiden tot aantasting van leefgebied en/of de duurzame staat van instandhouding van reptielen in gevaar brengen.**

7.6. Overige soorten en soortgroepen

In het projectgebied zijn op meerdere plaatsen nesten van de kale rode bosmier aangetroffen ook zijn er “mierenpaden” (vaste looproutes) van deze soort vastgesteld. Conform de gedragscode bosbeheer zal rekening worden gehouden met koepelnesten van rode bosmieren. Door bij de ontwikkeling van het gebied de directe omgeving van mierenhopen te ontwijken en mierenpaden niet te doorsnijden kunnen op eenvoudige wijze effecten op rode bosmieren worden voorkomen.

Naast de kale rode bosmier zijn onder de, voor reptielen onderzoek, uitgelegde tegels en liggend stamhout ook regelmatig nesten van de gewone steekmier en grauwwarte renmier aangetroffen. Dit betreft geen soorten die een zwaardere bescherming anders dan het zorgvuldigheidsartikel Wet natuurbescherming kennen. Rode bosmieren waren beschermd onder de voormalige Flora- en faunawet maar behoren onder de Wet natuurbescherming niet meer zwaarder beschermde soorten. Vanuit het zorgvuldigheidsbeginsel (art. 1.11 Wnb) en het hanteren van de gedragscode bosbeheer bij het toekomstig beheer wordt ook tijdens de projectontwikkeling rekening gehouden met de soortgroep

Tijdens alle bezoeken is gelet op aanwezigheid van zwaarder beschermde soorten en soorten van de onder de soortgroepen ongewervelden en insecten. Het viel op dat de insecten en ongewervelden in zeer lage dichtheid aanwezig waren. Beschermde soorten en of rode lijst soorten zijn niet aangetroffen.

Figuur 24. Mierenhopen in het gebied zijn allen van de kale rode bosmier

- **Binnen het projectgebied zijn de meeste mierenhopen aangetroffen in het westelijke deel van het terrein. Door tijdens de locatie keuze van de aan te brengen voorzieningen rekening te houden met de aanwezigheid van ‘mierenhopen’ en ‘mieren straten’ (mitigatiemethode “ontwijken”). Kan op eenvoudige wijze effect op bosmieren worden voorkomen.**
- **Overige beschermde soorten uit niet hierboven behandelde groepen flora en fauna zijn niet aangetroffen.**

8. Aanbevelingen

De resultaten van het natuuronderzoek voor het Henschotermeer gebied leiden tot een aantal aanbevelingen. Deze aanbevelingen hebben betrekking op het inrichten van terreindelen, het oprichten van nieuwe voorzieningen en opstellen en deels op compenserende en mitigerende maatregelen voor dieren en habitats tijdens de ontwikkeling.

In een afzonderlijke rapportage wordt het toekomstig gebiedsbeheer beschreven, waarin tevens veel aandacht voor een ecologische aanpak en werken volgens een vigerende gedragscode natuurbeheer wordt besteed.

- a) Compenserende en/of mitigerende maatregelen
 - Bouwrijp maken van het terrein buiten het broedseizoen (01 maart - 01 augustus). Indien dit niet mogelijk blijkt voorafgaand aan werkzaamheden uitvoeren van een faunacheck (ecoloog);
 - Het sparen van zoveel mogelijk holtebomen op basis van vanuit veiligheid voor recreanten uitgevoerde een boomveiligheidscontrole (VTA);
 - Indien holtebomen worden gerooid dient vooraf een faunacheck door een ecoloog plaats te vinden. Bij gebruik van de holteboom dient te worden afgezien van rooien. Indien rooien onvermijdelijk is vanuit de voorgenomen ontwikkeling dient een ontheffingsprocedure Wnb te worden gevolgd.
 - Voor elke gerooide boom twee kunstnesten / nestkasten voor vogels plaatsen met vergelijkbare diameter van invliegopeningen en één vleermuiskast van een geschikt type als zomerverblijf voor boom bewonende vleermuizen;
 - Holtebomen en staand en liggend doodhout buiten de veiligheidszones voor recreanten niet verwijderen;
 - Locaties van nieuwbouw, sport en spel voorzieningen en overige terreinvoorzieningen, zodanig positioneren dat 'mierenhopen' en 'mierenstraten' niet worden verstoord;
 - Tijdens de ontwikkeling niet werken in perioden dat bouwplaats verlichting noodzakelijk is om verstoring van vliegroutes en foerageergebied voor vleermuizen te voorkomen;
 - Tijdens de ontwikkeling van het terrein op afroep kunnen beschikken over een ecoloog bij het aantreffen van fauna.
- b) Habitat verbeterende maatregelen t.b.v. ecologie
 - Overweeg om bij het oprichten van nieuwe gebouwen natuurinclusieve maatregelen te treffen. Te denken val aan vleermuisvoorzieningen, vogel broedplaatsen, fauna (vleermuis) vriendelijke verlichting, etc;
 - Geef stammen van gerooide bomen een passende plek in het bos waar zij buiten de effectzone van recreanten, als liggend doodhout een toegevoegde waarde kunnen leveren voor insecten, ongewervelden, kleine zoogdieren en reptielenfauna;
 - Maak van (een deel) van het vrijgekomen takhout enkele takkenrillen die deels zon gelegen en deels beschaduwd komen te liggen. Dit geeft extra habitat aan de zoogdier, reptielen en ongewervelden fauna;
 - Door verspreid in het bos buiten het ontwikkelingsgebied circa 15 bomen met een minimale diameter van 0.45 meter te 'ringen' wordt meer dood hout in het gebied ontwikkeld, wat op termijn leidt tot een betere habitat voor broedvogels die gebruik maken van boomholten en voedselbeschikbaarheid voor foeragerende vleermuizen; Houdt hierbij rekening met een veilige afstand t.o.v. openbare paden;
 - Indien lokaal aanplant gewenst of noodzakelijk is binnen de projectlocatie kies dan voor streekeigen bloeiende struik en struweelsoorten zodat de nectar beschikbaarheid voor insecten (zowel in ruimtelijke zin als in het jaar) wordt vergroot in het gebied;
 - Pas bij de toekomstige terreinverlichting vleermuis vriendelijke verlichting toe met uitsluitend naar beneden stralende lichtbronnen en amberkleurige verlichting.

9. Samenvatting

Sedert enkele jaren is het beheer van natuur- en recreatiegebied Henschotermeer overgedragen aan Mooi Meer BV te Woudenberg. De overdracht komt voort uit het terugtreden van het recreatieschap uit het gebied en de provinciale wens een aantal recreatiegebieden in particuliere exploitatie te brengen.

Mooi Meer BV streeft naar een verbetering van het voorziening niveau, het herstellen en uitbreiden van opstallen, als toiletgebouwen, horeca, speeltoestellen, etc. en het bieden van een completer aanbod aan recreatiebehoefte met behoud van de aanwezige natuur- en landschapswaarden. Om dit te realiseren is een exploitatie en ontwikkelplan opgesteld, waarbij aanpassingen, nieuwe opstallen en aanvullende gebiedsinrichting noodzakelijk zijn.

Ten bate van de ruimtelijke planvoorbereiding en het kunnen beschikken over benodigde informatie ten bate van de ruimtelijke procedures dient o.a. een ecologisch onderzoek plaats te vinden. Dit onderzoek is in 2018 gestart door Bureau Van Den Bijtel, ecologisch onderzoek. Als gevolg van de beëindiging van dit bureau is dit onderzoek niet afgerond. Gebleken is dat de verzamelde informatie uit deze periode slechts fragmentarisch beschikbaar is. Om de vergunningprocedure tijdig te kunnen opstarten heeft in voorjaar en zomer van 2021 een uitgebreide natuurtoets voor het projectgebied plaats gevonden. Onderdeel hiervan betreft een aanvullend onderzoek naar (beschermde) flora en fauna zoals bedoeld in de Wet Natuurbescherming (Wnb).

In 2021 heeft Bui-TeGewoon | groenprojecten in opdracht van Mooi Meer B.V. een onderzoek uitgevoerd naar aanwezige natuurwaarden en effecten op de onderlinge samenhang van de voorgenomen ontwikkeling op betrokken terreinen en hun omgeving. Het onderzoek bestaat zowel uit bureaustudies als veldonderzoek. Om tot een goede onderzoeksopzet te komen is in het vroege voorjaar vanuit een bureaustudie en habitattoets in het veld een overzicht opgesteld van te onderzoeken soorten, soortgroepen en habitats. Op basis van dit onderzoek is een Plan van Aanpak voor het veldonderzoek samengesteld wat in de periode maart- augustus 2021 is uitgevoerd.

De resultaten uit het natuuronderzoek leiden niet tot de noodzaak van aanvullend of vervolgonderzoek.

De voorgenomen ontwikkeling wordt beoordeeld als veilig uitvoerbaar binnen de voorwaarden zoals gesteld in de Wet natuurbescherming mits aan compenserende en mitigerende voorwaarden wordt voldaan.

Vanuit dit onderzoek worden de volgende conclusies getrokken:

- De resultaten tonen aan dat de herontwikkeling van recreatiegebied Henschotermeer niet leidt tot afname van de oppervlakte NNN als gevolg van de uitbreiding van het voorzieningen niveau. Alle voorgenomen ontwikkelingen zijn buiten de NNN begrenzing geprojecteerd;
- Op basis van de begrenzing van het Henschotermeer gebied in de Interim verordening provincie Utrecht als: “Bovenlokaal terrein voor dagrecreatie, waar continuïteit door ontwikkeling het uitgangspunt is d.m.v. het toevoegen van voorzieningen” is de uitbreiding passend binnen het provinciaal beleid;
- Een compensatie plicht vanuit de Wet natuurbescherming zal mogelijk voortkomen uit het onderdeel Bos en bomen uit deze wet. Voor te verwijderen bomen ten bate van de ontwikkeling zal een melding en mogelijk compensatie dienen plaats te vinden.
Streven is dit het kappen van bomen zoveel als mogelijk te beperken. Opgemerkt wordt dat “preventief” in 2019 reeds 4500 nieuwe bomen en struiken in het gebied zijn geplaatst door de Mooi Meer organisatie;
- Binnen het Henschotermeer gebied zijn enkele aandacht vragende situaties en beschermde soorten vastgesteld tijdens het natuuronderzoek. De vastgestelde soorten en habitats leiden niet tot beperkingen op de mogelijkheden voor de herontwikkeling mits wordt voldaan aan compenserende en mitigerende maatregelen en steeds wordt gewerkt met ecologische werkprotocollen en onder ecologische begeleiding. Dit betreft in het bijzonder:

- De uitvoeringsperiode van de verschillende werkzaamheden zowel in de tijd van het jaar als op de dag;
- Het zo min mogelijk verwijderen van “holtebomen” en waar dit vanuit veiligheid van recreanten noodzakelijk is vooraf een faunacheck uit te voeren, waarbij uitsluitend tot rooien wordt overgegaan als de holten niet bewoond zijn. Daarnaast worden verwijderde holte bomen gecompenseerd met vervangende broed- en verblijfsvoorzieningen;
- Het ontwijken van beschermde situaties als mierenhopen en mierenstraten, jaarrond beschermde nesten, etc. door deze locaties tijdens de ontwikkeling te markeren als “Blijf-af locaties” en het waar nodig verschuiven van beoogde voorzieningen buiten de effectafstand;
- Het voorkomen van bouwplaats verlichting door uitsluitend bij daglicht werkzaamheden uit te voeren;
- Het zorgdragen voor ecologische begeleiding tijdens de werkzaamheden en dit borgen in de totale project organisatie.

Naast voorwaarden voor compenserende en mitigerende maatregelen vanuit de Wnb zijn er binnen het Henschotermeer gebied meerdere mogelijkheden om natuurwaarden te versterken door aanvullende, veelal eenvoudig inpasbare maatregelen die separaat aan de herontwikkeling kunnen plaatsvinden (kwalitatieve compensatie). Deze maatregel zijn als aanbeveling opgenomen in de rapportage onder hoofdstuk 8.

10. Conclusie

Natura 2000

Op basis van de aard en omvang van de voorgenomen ontwikkeling in relatie tot de afstand tot Natura 2000 gebieden zullen vanuit de voorgenomen ontwikkeling geen effecten optreden.

NNN gebieden

Er worden geen ontwikkelingen binnen begrenst NNN gebied uitgevoerd. Aard en omvang van de werkzaamheden zal niet leiden tot uitbreiding van de effecten op aangrenzende NNN gebieden ten opzichte van het huidige gebruik.

Interim Verordening Provincie Utrecht

De voorgenomen ontwikkeling sluit aan op hetgeen in de interim verordening provincie Utrecht onder artikel 9.3 lid 20 is vermeld met betrekking tot de aanwijzing van het Henschotermeer gebied als boven lokaal dagrecreatieterrein. Voor deze gebieden is "continuïteit door ontwikkeling het uitgangspunt, d.m.v. het toevoegen van voorzieningen gericht op het exploitabel houden van de bovenlokale recreatieterreinen". Dit is tevens als intentie opgenomen bij de overdacht van het gebied vanuit het recreatieschap naar de MooiMeer organisatie.

Soorten, habitats en omgevingseffecten

Op basis van het uitgevoerde natuuronderzoek in 2021, de aangetroffen soorten en de tolerantie van deze soorten op recreatief medegebruik wordt geen afname van de natuurkwaliteit verwacht.

Er zal geen aantasting van beschermde soorten in de Wet natuurbescherming en/of van tot de categorieën 'bedreigd', 'ernstig bedreigd' of 'op het punt van verdwijnen' gerekende soorten optreden, mits rekening wordt gehouden met de locaties van een jaarrond beschermd nest, de vliegrouwe van vleermuizen, mierenhopen en holtebomen worden gespaard of gecompenseerd tijdens de realisatie. Tijdens de exploitatie dient passend te worden omgegaan met terreinverlichting. Deze aspecten zijn benoemd als mitigerende en compenserende maatregelen.

Samenvattende tabel

Gebiedsontwikkeling Henschotermeer overzichtstabel conclusies en maatregelen mbt beschermde soorten & situaties		
	beoordeling	maatregel
Gebieds bescherming		
N2000	geen effect	
Natuurnetwerk Nederland	geen effect	
Interim verordening Provincie Utrecht	passend	
Soorten (beschermde soorten)		
Vaatplanten	Jeneverbes buiten ontwikkelingsgebied	sparen/beschermen
Mossen	niet onderzocht	
Korstmossen	niet onderzocht	
Paddenstoelen	niet onderzocht	
Vleermuizen	vliegrouwe	voorkomen uitstralende verlichting
Landzoogdieren	geen effect	
Broedvogels	één jaarrond beschermd nest	buiten effectzone projectgebied
Wintervogels	niet onderzocht	
Amfibieën	niet aangetroffen / habitat ongeschikt	
Reptielen	niet aangetroffen	voorkomen opslag onderkruipbaar materiaal
Vissen	niet onderzocht / geen water in plangebied	
Dagvlinders	niet aangetroffen	
Macro nachtvvlinders	niet onderzocht	
Micro nachtvvlinders	niet onderzocht	
Libellen	niet aangetroffen	
Sprinkhanen en krekels	niet aangetroffen	
Overige soortgroepen	niet aangetroffen	
Habitat en omstandigheden		
Vegetaties	niet aangetroffen	
Jaarrond beschermde nesten	één jaarrond beschermd nest	buiten effectzone projectgebied
Holte bomen	diverse	bewoning check / sparen of compenseren
Staan en liggend dood hout	lokaal aanwezig	handhaven of verplaatsen buiten de periode oktober-maart
Mierenhopen en Mierenpaden	verspreid aanwezig	ontwijken bij inrichting
Soorten (niet specifiek beschermde soorten)		
Tijdens het in 2021 uitgevoerde natuuronderzoek zijn een groot aantal niet beschermde soorten meegenomen in de karteringen.		werken volgens gedragscode
Daarnaast zijn losse waarnemingen van relevant geachte soorten en situaties vastgelegd en waar noodzakelijk of wenselijk geacht opgenomen in de rapportage.		toepassen art. 1.11 Wnb ecologische werkbegeleiding vogel /faunachecks tijdens uitvoering
Met alle niet zwaarder beschermde soorten wordt rekening gehouden tijdens de projectontwikkeling		mitigerende maatregelen ook voor niet beschermde soorten

Tabel 5. Samenvatting onderzoek en conclusies Natuuronderzoek Henschotermeer gebied 2021

11. Literatuur en bronnen

Literatuur:

- Achterberg C. van, 2020 – Natuurwaardenonderzoek Het Panhuis - BEO-publicatie 202019
Achterberg C. van, 2021a – Dassen Henschotermeer – Briefrapport d.d. 13 januari 2021
Beek, J.G. van & BIJ12-schrijfgroep [2014]: Werkwijze Monitoring en Beoordeling Natuurnetwerk en Natura 2000 / PAS - BIJ12, 2014
Bosch A. van den, 2020 - Antmaps Bosmierenproject Utrechtse Heuvelrug 2020 – Eigen uitgave A. van den Bosch
Bijtel H. van den, zonder jaar – De Utrechtse Heuvelrug en zijn betekenis voor vogels – digitale bronnen
Bijtel H. van den, 206-2018; Losse waarnemingen bestanden - Bureau van den Bijtel
Bijtel H. van den, 19/03-2019 – Verkennende toetsing verplaatsing YMCA in het licht van de Wnb – briefvermelding BEO BIJ12 Soort inventarisatie protocollen in het kader van de Wet natuurbescherming, versie juli 2017;
Dietz Chr., O von Helversen & D. Hill, 2009 – Vleermuizen van Europa en Noordwest Afrika – VZZ, Nederland
Dietz Chr. & A. Kiefer, 2017 – Veldgids vleermuizen van Europa – KNNV uitgeverij
Netwerk Groene Bureaus, 2017 - Werkgroep 'Standaarden en protocollen', versie juli 2017
Netwerk Groene Bureaus, 2021 - Protocol vleermuizen', Vakberaad vleermuizen, versie januari 2021
Provincie Utrecht, 2021 - Interim Omgevingsverordening provincie Utrecht - vastgesteld PS d.d. 10 maart 2021
SOVON, Vogelonderzoek Nederland 2019 - Vogelatlas van Nederland
Terlouw R.J.S., 20210515 – Plan van aanpak natuuronderzoek Henschotermeer Mooi Meer B.V. - V2-20210515
Terlouw R.J.S., 2021 – Monitoring gebruik dassenburcht nabij vml. boerderij Panhuis te Woudenberg - Bui-TeGewoon | rapport 2021/43
Terlouw R.J.S., 2021 – Natuuronderzoek verplaatsing YMCA van Leusden naar Woudenberg - Bui-TeGewoon | rapport 2021/40-v2

Geraadpleegde websites:

- www.ahn.arcgisonline.nl/ahnviewer/
- www.bodemdata.nl
- www.boerenbunder.nl
- www.bij12.nl/onderwerpen/natuur-en-landschap/subsidiestelsel-natuur-en-landschap/
- www.EIS-nederland.nl
- www.googleearth.nl
- www.natuurloket.nl
- www.ndff.nl
- www.opentopo.nl
- www.pdok/viewer.nl - onderdelen AHN3, bodemkaart, cultuurhistorische waardenkaart
- www.ravon.nl
- www.ruimtelijkeplannen.nl
- www.soortenbank.nl
- www.sovon.nl
- www.vleermuisnet.nl
- www.vzz.nl
- www.waarneming.nl
- [www.webkaart .provincie-utrecht.nl/viewer/app/](http://www.webkaart.provincie-utrecht.nl/viewer/app/)

Bijlage 1. Mogelijk aanwezige beschermde soorten en situaties Wnb

Beschermde soorten Wet natuurbescherming, provincie Utrecht Als relevant beoordeelde soorten en situaties t.b.v. project MooiMeer BV - Woudenberg Versie: 20210312_ /DB										
Uit bureau studie	Beschermingsregiem en soorten	Holen- broeder	Jaarrond beschermd nest	Bern	Habitatrichtlijn	Vogelrichtlijn	Wet nb overige soorten	Vrijstelling		onderzoek methode
								prov. Utrecht	Landelijk	
	Beschermde Vogels Wet nb		categorie							
	<i>alle in Wb in het willekeurige vogels zijn tijdens de broedperiode en periode met voedsel beschermde. Onderstaande lijst geeft de soorten met jaarrond beschermde nesten</i>									
	Bonte vliegenvanger		5	II						kart.holten & invent
	Boomklever		5	II						kart.holten & invent
	Boomkruiper		5	II						kart.holten & invent
	Boomvalk		4	II						kart.gr.nesten & invent
	Bosuil		5	II						kart.gr.nesten & invent
	Buizerd		4	II						
	Draaihals		5	II						kart.holten & invent
	Ekster		5	II						invent
	Gekraagde roodstaart		5	II						kart.holten & invent
	Glanskop		5	II						kart.holten & invent
	Grauwe vliegenvanger		5	II						kart.holten & invent
	Groene specht		5	II						kart.holten & invent
	Grote bonte specht		5	II						kart.holten & invent
	Havik		4	II						kart.gr.nesten & invent
	Hop		5	II						kart.holten & invent
	Huisms		2	II						beoord.opstallen & invent
	Kleine bonte specht		5	II						kart.holten & invent
	Kleine vliegenvanger		5	II						kart.holten & invent
	Koolmees		5	II						kart.holten & invent
	Oehoe		3	II						kart.gr.nesten & invent
	Pimpelmees		5	II						kart.holten & invent
	Raaf		5	II						kart.gr.nesten & invent
	Ransuil		4	II						kart.gr.nesten & invent
	Ruigpootuil		5	II						kart.holten & invent
	Sperwer		4	II						kart.gr.nesten & invent
	Spreuw		5	II						kart.holten & invent
	Steenuil		1	II						kart.holten & invent
	Torenvalk		5	II						kart.gr.nesten & invent
	Wespendief		4	II						kart.gr.nesten & invent
	Zwarte kraai		5	II						kart.gr.nesten & invent
	Zwarte mees		5	II						kart.holten & invent
	Zwarte roodstaart		5	II						kart.holten & invent
	Zwarte specht		5	II						kart.holten & invent
	Beschermde diersoorten geen vogels									
	Bruine kikker	amp						bijl. A		losse waarnemingen
	Gewone pad	amp						bijl. A		losse waarnemingen
	Kleine watersalamander	amp						bijl. A		losse waarnemingen
	Meerkikker	amp						bijl. A		losse waarnemingen
	Middelste groene kikker/bastaard kikker	amp						bijl. A		losse waarnemingen
	Rugstreeppad	amp		II	IV					weldbezoek kooitijd
	Adder	rep								platenonderz. & losse wrn
	Gladde slang	rep		II	IV					platenonderz. & losse wrn
	Hazelworm	rep						bijl. A		platenonderz. & losse wrn
	Levendbarende hagedis	rep						bijl. A		platenonderz. & losse wrn
	Ringslang	rep						bijl. A		platenonderz. & invent bez
	Zandhagedis	rep		II	IV					Zx invent bez
	Bosvleermuis	zd-vlm		II	IV					Vleermuis ronde 2*
	Franjestaart	zd-vlm		II	IV					Vleermuis ronde 2*
	Gewone dwergvleermuis	zd-vlm		II	IV					Vleermuis ronde 2*
	Gewone grootvleermuis	zd-vlm		II	IV					Vleermuis ronde 2*
	Laatvlieger	zd-vlm		II	IV					Vleermuis ronde 2*
	Meervleermuis	zd-vlm		II	IV					Vleermuis ronde 2*
	Rosse vleermuis	zd-vlm		II	IV					Vleermuis ronde 2*
	Ruige dwergvleermuis	zd-vlm		II	IV					Vleermuis ronde 2*
	Watervleermuis	zd-vlm		II	IV					Vleermuis ronde 2*
	Aardmuis	zd						bijl. A		losse waarnemingen
	Boommarter	zd						bijl. A		losse waarnemingen
	Bosmuis	zd						bijl. A		losse waarnemingen
	Bunzing	zd						bijl. A		losse waarnemingen
	Das	zd						bijl. A		losse waarnemingen
	Dwergmuis	zd						bijl. A		losse wrn
	Dwergspitsmuis	zd						bijl. A		losse wrn
	Eekhoorn	zd						bijl. A		losse wrn + grote nesten
	Egel	zd						bijl. A		losse wrn + rommelbulten
	Gewone bosspitsmuis	zd						bijl. A		losse wrn
	Haas	zd						bijl. A		losse wrn
	Hermelijn	zd						bijl. A		losse wrn + stamvoelholten
	Huispitsmuis	zd						bijl. A		losse wrn
	Konijn	zd						bijl. A		losse wrn + kartering holen
	Ondergrondse woelmuis	zd						bijl. A		losse wrn
	Ree	zd						bijl. A		losse wrn + sporen
	Rosse woelmuis	zd						bijl. A		losse wrn
	Steenmarter	zd						bijl. A		check opstallen + sporen
	Tweekleurige bosspitsmuis	zd						bijl. A		losse wrn
	Veldmuis	zd						bijl. A		losse wrn
	Vos	zd						bijl. A		losse wrn + burchten
	Wezel	zd						bijl. A		losse wrn + burchten
	Vliegend hert	ins-ke						bijl. A		invent, juli
	Beschermde planten									
	Er worden geen zwaarder beschermde soorten planten in het gebied verondersteld op basis van habitat.									
	Tijdens alle bezoeken zal alert worden gekeken naar mogelijk toch aanwezige soorten									
	Enkele niet zwaarder beschermde rodelijst soorten die mogelijk extra aandacht behoeven worden onderzocht op aanwezigheid (zie hier onder)									
	Jeneverbes	hpl								kartering
	Heideveldjes	hpl								kartering
	Overige aspecten									
	Naast plant en diersoorten dient in een aantal gevallen ook de habitat te worden verkend en aanwezige opstallen en / of kunstwerken te worden gecontroleerd op mogelijkheden voor beschermde flora en fauna									
	Opstallen	opstallen								visuele check
	Holte bomen	boom								kartering + nacontrole zomer
	Stamvoet holten	boom								kartering + nacontrole zomer
	Grondholten	bodem								kartering
	Compost-, blad-, takhout- en rommelbulten	bodem								kartering
	Burchten	zoogdier								kartering + nacontrole zomer
	Mierenhoppen	insecten								kartering + nacontrole zomer

Bijlage 2. Resultaten habitat scan maart – april 2021

MooiMeer terrein Henschotermeer - Woudenberg																		
Analyse veldverkenning Wet Natuurbescherming d.d. maart 2021																		
vak / afdeling	bodemreflief *)	bomen *)	boskarakter	ondergroes *)	holte bomen *)	stamwaaier (holtes) *)	stand dood (hout *)	liggend dood (hout *)	zoogelieren	veermuisen *)	broedvogels	beschermde soorten vogels	perceel metsoort	nestkasten (blad&labrupen, etc)	amfibien	reptielen	mierenhoop	opmerkingen
V-1	2	0	GRD-4/BERK-23/E-1a2	2 → 4	1	0	0	2		holte bomen								
V-2	4	0	GRD-2/BERK-1/E-4	1	0	2	0	1										dichte vakken addaarswaren
V-3	4	0	GRD-4/BERK-23/E-1a2/FAUIS boogie	2 → 4	0	2	2	1										oude fietsinstalling / kale bodem
V-4	0	0	GRD-2-3BERK-2/E-1	0	0	0	0	0										
V-5	2	0	GRD-3/BERK-2	0	0	0	0	0										
V-6	4	0	GRD-4/BERK-2	4	0	2	0	1										
V-7	4	0	GRD-4/BERK-2a3	3	1	2	0	0										
V-8	3	2 vos/das	GRD-3/BERK-1a2/FAUIS boogie	3	0	0	1	0					1					winter 20/21 bagger geplaatst
V-9	3	2 vos/das	GRD-3/BERK-1a2/FAUIS boogie	3	0	0	1	0										
V-10	3	2 vos	GRD-3/BERK-1a2/FAUIS boogie	4	0	2	1	3										
V-11	4	0	GRD-4/BERK-1/E-1	4	0	2	1	2										
V-12	3	1 vos	GRD-4/BERK-2/E-1/JAAR-1	4	0	3	1	3										
V-13	3	0	GRD-4/BERK-2/E-1	4	0	3	1	3										
V-14	4	0	GRD-4/BERK-2	0	1-1specht	0	0	0										
V-15	4	0	GRD-4/BERK-1/E-1	0	0	0	0	0										
V-16	4	0	GRD-4/BERK-4	3	0	3	1	3										
V-17	3	0	GRD-4/BERK-2/E-2	3	0	2	0	2										
V-18	4	0	GRD-4/BERK-2/E-2	4	0	1	1	3										
V-19	2	0	GRD-3/BERK-2/E-2/LARX wak	4	0	2	1	1										
V-20	3	3 vos/konijn	GRD-3/BERK-2	2	0	2	1	1			?)							
V-21	3	3 vos/das	GRD-4/BERK-2/E-1/JAAR-2/	4	0	2	2	2										
V-22	1	0	GRD-4/BERK-2/zaailingen	4	0	1	0	2										
V-23	1	0	GRD-4/BERK-2/zaailingen	4	0	1	0	2										
V-24	3	0	GRD-3-3BERK-3/E-1/JAAR-2	4	0	3	0	2										
V-25	3	0	GRD-3/BERK-3/E-1	0	0	1	0	0										
V-26	2	0	GRD-4/BERK-2/E-1	1	0	1	0	1										
V-27	2a3	0	GRD-4/BERK-3/E-1	2	0	1	0	2										
V-28	1	0	GRD-4	1	0	0	0	0										
V-29	4	0	GRD-4/BERK-1	2	0	2	0	1										
V-30	4	0	GRD-4/BERK-3/E-1	2	0	2	0	1										
V-31	2	0	GRD-4/BERK-3/E-1	4	0	2	0	3										
V-32	4	0	GRD-4/BERK-2/E-1/JAAR-2/	4	0	3	1	3										
V-33	4	4-konijn	GRD-4/BERK-2/E-2	4	0	2	1	2										
V-34	4	4-konijn	GRD-4/BERK-2/E-2	1	0	2	0	2										
V-35	4	0	GRD-4/BERK-2/E-2/BEUK-1	1 (mesbodem)	1-specht	1	1	2 → 3										
V-36	1	0	GRD-1/E-1	0	0	0	0	0										
S-1	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.
S-2	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.
S-3	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.
M-1	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.
M-2	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.
OPSTALLEN													check	check				oefenbaar?

GRD	grove den
LAR	lark
BERK	berk
BEUK	gewone beuk
AE	Amerikaanse eik
ZE	zomereik
1-4	1= enkele/ 2=>10%/ 3=< 30%/ 4=dominant

0	1	2	3	4
niet aangetroffen	1 stuk	2-4 stuks	5-8 stuks	>8 stuks
	incidenteel	beperkt	matig	veel

0	1	2	3	4
niet aangetroffen	1 stuk	2-4 stuks	5-8 stuks	>8 stuks
	incidenteel	beperkt	matig	veel

aandacht vanuit Wet NB gewenst / mogelijk aanvullend onderzoek of ecologisch protocol

IN OPDRACHT VAN

